

Regeringens proposition

1983/84:157

om strukturförändringar inom specialstålindustrin, m. m.

beslutad den 15 mars 1984.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

THAGE G PETERSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs förslag fram om ändringar i villkoren för tidigare lämnade lån med villkorlig återbetalningsskyldighet till dels Nyby Uddeholm AB som ett led i en statlig medverkan till en omstrukturering av den del av specialstålindustrin som är inriktad på rostfritt stål, dels AB Bofors-Kilsta i samband med en finansiell rekonstruktion och strukturell omvandling av bolagets verksamhet. I propositionen redovisas dessutom vissa andra statliga insatser för att åstadkomma en strukturomvandling inom specialstålindustrin. Förslag läggs vidare fram om att 25 milj. kr. anvisas för särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-15

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Peterson

Proposition om strukturförändringar inom specialstålindustrin, m. m.

---

1 Inledning

Under åren 1978–1979 ställde staten finansiella resurser till specialstålindustrins och stålgljuteriindustrins förfogande för att underlätta strukturanpassningen inom dessa branscher. Resurserna ställdes till företagens förfogande i form av lån och lånegarantier om sammanlagt 930 milj. kr. via delegationen för strukturfrågor inom vissa branscher (prop. 1977/78: 47, NU 30, rskr 84).

I enlighet med riksdagens bemyndigande i december 1977 (prop. 1977/78: 25 bil. 11, AU 18, rskr 86) beviljades Uddeholms AB (Uddeholm) ett lån på 600 milj. kr. med villkorlig återbetalningsskyldighet. Med stöd av riksdagens beslut i maj 1979 (prop. 1978/79: 194, NU 44, rskr 37) medgav regeringen att 250 milj. kr. av ovan nämnda villkorlån överfördes till Nyby Uddeholm AB, ett dotterbolag till Uddeholm. Uddeholm har under år 1982 vänt sig till regeringen angående en statlig medverkan i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm AB.

Med stöd av riksdagens bemyndigande i november 1979 (prop. 1979/80: 3, NU 1, rskr 29) beviljades AB Bofors-Kilsta (Bofors-Kilsta) ett villkorligt lån på 50 milj. kr. Vidare har den tidigare nämnda delegationen för strukturfrågor inom vissa branscher beviljat bolaget ett villkorlån på 50 milj. kr. AB Bofors (Bofors), moderbolag till Bofors-Kilsta, har under år 1982 vänt sig till regeringen angående en statlig medverkan för att finansiellt rekonstruera Bofors-Kilsta.

Förutom ovan nämnda lån har såväl företagen inom den rostfria sektorn av specialstålindustrin som Bofors-Kilsta vid olika tillfällen beviljats lokaliseringsslån.

En förteckning över statliga lån och låncgarantier till berörda företag bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

I november 1982 tillkallade regeringen en särskild specialstålkommission med uppgift att utarbeta förslag i syfte att främja en ändamålsenlig struktur inom främst den del av specialstålindustrin som är inriktad på rostfritt stål.¹

Kommissionen avlämnade i början av december samma år en lägesrapport vari bl. a. angavs förutsättningarna för kommissionens vidare arbete.

Den 30 juni 1983 överlämnade specialstålkommissionen sitt slutbetänkande. Kommissionen konstaterade därvid att det krävs kraftfulla strukturåtgärder för att effektivisera den del av specialstålindustrin som är inriktad på rostfritt stål. Kommissionen ansåg vidare att strukturåtgärderna borde genomföras snabbt på grund av berörda företags dåliga resultat.

Förhandlingar har under år 1983 pågått mellan ägarna till de svenska specialstålföretagen Avesta Jernverks AB (Avesta), Fagersta AB (Fagersta), Nyby Uddeholm AB (Nyby Uddeholm) och Sandvik AB (Sandvik) om en ny struktur inom området rostfritt stål. Parallellt härmed har företrädare för industridepartementet fört diskussioner med berörda ägare om förutsättningarna för en statlig medverkan i detta sammanhang. I början av år 1984 enades ägarna om en strukturlösning som regeringen med förbehåll för riksdagens godkännande beslutat medverka i.

Skrivelser om behovet av insatser för att främja sysselsättningen på bruksorter i Bergslagen har kommit in till regeringen, liksom vissa skrivelser i frågor rörande specialstålindustrin.

Jag avser nu att ta upp frågan om statens medverkan till den nämnda strukturlösningen. Vidare vill jag ta upp frågan om statlig medverkan i en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta. Slutligen tar jag också upp frågan om långsiktiga åtgärder för att främja utvecklingen av näringslivet i Bergslagen.

2 Tillverkningen av rostfritt stål

Stål indelas vanligen i handelsstål och specialstål. Indelningen grundas på stålets kemiska sammansättning. Handelsstål har en låg kolhalt – mindre än 0,6% – och ingen eller ringa halt av legeringsämnen. Allt annat stål klassificeras som specialstål.

Specialstålprodukterna består i huvudsak av rostfritt stål, olegerat kolrikt stål, verktygsstål, seg- och sätthärdningsstål samt kullagerstål. Dominerande produktgrupp är de rostfria stålprodukterna.

¹ I specialstålkommissionen ingick Tony Hagström, ordförande, Erik Berg, Sören Gyll, Bert Lundin, Rutger Martin-Löf, Arne Westerberg, Jan Beckeman, sekreterare, och Hans Olsson, sekreterare.

Hur produktionen inom landet fördelar sig på handelsstål, specialstål och den del av specialståltillverkningen som utgörs av rostfritt stål belyses i *tabell 1*.

Tabell 1. Sveriges produktion av handelsstål, specialstål och rostfritt stål år 1982

	Produktion av råstål	
	tusen ton	%
Handelsstål	2 851	68
Specialstål	1 335	32
Därav: Rostfritt stål	372	9
	4 186	100

Källa: Jernkontoret.

Tonnagemässigt svarar specialstålet för omkring en tredjedel av hela den inhemska råstålproduktionen, vilket är en mycket hög andel internationellt sett. Värdemässigt är specialstålets andel nästan dubbelt så stor eller ca 60%.

Den svenska tillverkningen av rostfritt stål är i stort sett koncentrerad till fyra företag – Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik. Hos Avesta, Fagersta och Nyby Uddeholm utgör ståltillverkning, och därvid främst tillverkningen av rostfritt stål, den helt övervägande delen av verksamheten. Sandvik däremot är mindre beroende av ståltillverkning. Företagets ståltillverkning innefattar dessutom en avsevärd volym icke rostfria produkter.

Specialstålindustrins betydelse för sysselsättningen belyses i *tabell 2*. Specialstålverken svarar för nästan två tredjedelar av antalet sysselsatta inom stålindustrin. Nämnda fyra företag med inriktning på rostfritt stål svarar för drygt en tredjedel av stålindustrins sysselsättning.

Tabell 2. Sysselsättningens fördelning på handelsstålverk och specialstålverk år 1982

	Antal sysselsatta	%
Handelsstålverk	13 900	37
Specialstålverk	23 500	63
Därav: Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik (stål rörelsen)	13 200	35
	37 400	100

Källa: Företagen.

Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik har samtliga en integrerad produktion, dvs. egen metallurgi – ugnar och ämnestillverkning – och vidareförädling. Produktinriktningen för de fyra företagen kan sammanfattas på följande sätt.

– Avestas produktion är starkt koncentrerad till varm- och kallvalsad plåt.

- Fagerstas produktion avser företrädesvis valstråd, smala kallvalsade band och svetsade rör.
- Nyby Uddeholms produktion är den minst koncentrerade. De faktureringsmässigt största produkterna är varm- och kallvalsad plåt, stång samt svetsade och sömlösa rör.
- Sandviks tillverkning av rostfria produkter är starkt koncentrerad till sömlösa rör.

Avesta ingår i Axel Johnson Gruppen. Fagersta och Sandvik har båda ett spritt ägande med vissa dominerande minoritetsintressen. Genom bildandet av Nyby Uddeholm år 1979 – med hjälp av bl. a. statliga insatser – skedde en samordning mellan Gränges Nyby AB och enheterna för rostfritt stål inom Uddeholm. Nyby Uddeholm är sedan början av år 1983 helägt dotterbolag till Uddeholm.

Tabell 3. Omsättning och resultat år 1982 för de företag som tillverkar rostfritt stål

Milj. kr.	Omsättning	Resultat efter avskrivningar och finansnetto
Avesta	1 134	– 110
Fagersta	1 219	– 55
Nyby Uddeholm	1 346	– 157
Sandvik (stålrörelsen)	2 658	– 5

Ann. Uppgifterna inkluderar i begränsad utsträckning även andra verksamhetsområden än tillverkning av rostfritt stål.

Källa: Företagen.

Vissa uppgifter om de fyra specialstålföretagen redovisas i *tabell 3*. Förlusterna i tillverkningen av rostfritt stål var betydande år 1982. Ändå innebar år 1982 en minskning av förlusterna jämfört med året innan. För ett företag, Nyby Uddeholm, var dock det ekonomiska läget kritiskt mot slutet av år 1982.

Av specialstålproduktionen exporteras ca 75 %, främst till Västeuropa.

Sysselsättningen vid de olika arbetsställen som tillverkar rostfritt stål redovisas i *tabell 4*, som också belyser branschens betydelse för sysselsättningen på berörda orter.

Tabell 4. Berörda kommuners beroende av sysselsättningen inom tillverkningen av rostfritt stål

Företag/ anläggning	Antal an- ställda 1980	Berörd kommun	Andel av sysselsättningen, %		
			Totalt	Orten ¹ Industri	Regionen ² Industri
Avesta	2 582	Avesta	29,0	78,8	26,7
Fagersta					
– Fagersta	2 202	Fagersta	29,0	59,6	19,9
– Långshyttan	817	Hedemora	58,9	92,5	9,2
Nyby Uddeholm					
– Degerfors	1 477	Degerfors	43,4	82,5	9,5
– Storfors	737	Storfors	56,8	96,1	4,8
– Torshälla	1 377	Eskilstuna	46,5	76,7	3,5
Sandvik					
– Sandviken (ståldiv.)	5 130	Sandviken	33,9	62,0	24,4

¹ Ortsbegreppet överensstämmer inte alltid med kommunen.

² Begreppet region motsvarar här området kring resp. ort med en radie av 30 km.

Källa: Industridepartementet.

3 Utvecklingen inom området rostfritt stål

I vår omvärld kännetecknades sektorn rostfritt stål av en stark expansion från krigsslutet fram t. o. m. år 1974. Därefter skedde ett omslag till markant försvagning i efterfrågetillväxten. Investeringsbeslut, som togs före denna vändning under föreställningen om en fortsatt, stark marknadstillväxt, resulterade under senare delen av 1970-talet i överkapacitet. I alla västländer har området rostfritt stål alltsedan år 1975 präglats av ett kraftigt utbudsöverskott med starkt pressade priser och en klart otillfredsställande lönsamhet som följd.

Problemen har tvingat fram strukturförändringar på området över hela världen. I många länder har producenterna vidtagit långtgående åtgärder för att minska kostnaderna och stärka positionerna på marknaden. Utvecklingen har gått mot ökad koncentration, ägarmässigt eller till vissa produkter eller förädlingssteg.

Situationen har även lett till åtgärder på det handelspolitiska området. USA införde i juli 1983 importrestriktioner i form av ökade tullar och kvantitativa begränsningar på vissa delar av specialstålimporten. Åtgärden motiverades bl. a. med att ökande importandelar drabbade de amerikanska producenterna på ett skadligt sätt. De kvantitativa begränsningarna avser rostfri stång, rostfri valstråd och verktygsstål.

Den svenska tillverkningen av rostfritt stål har med sitt starka exportberoende i hög grad berörts av den kris som nu under nio år präglat den internationella stålmarknaden. Tillbakagången har varit avsevärd sedan år 1974. Produktionen av rostfritt stål låg år 1983 närmare 30 % under 1974 års

nivå. Effekterna på sysselsättningen inom de fyra specialstålföretagen belyses i *tabell 5*. Mellan åren 1976 och 1983 har antalet sysselsatta minskat med en tredjedel. Nedgången har varit relativt sett något starkare inom Nyby Uddeholm än inom övriga företag. Som framgår av tabellen har utvecklingen varit olikartad vid olika arbetsställen.

Tabell 5. Sysselsättningsutvecklingen inom de företag som tillverkar rostfritt stål

	År 1976	År 1983	Förändring Antal sysselsatta	%
<i>Avesta</i>	3 335	2 300	-1 035	-31
<i>Fagersta</i>	3 708	2 500	-1 208	-33
– Fagersta	2 873	1 850	-1 023	-36
– Långshyttan	835	650	-185	-22
<i>Nyby Uddeholm</i>	4 324	2 520	-1 804	-42
– Degerfors	1 579	1 190	-389	-25
– Storfors	867	440	-427	-49
– Torshälla	1 878	890	-988	-53
<i>Sandvik</i> (stålrörelsen)	5 922	4 100	-1 822	-31
	17 289	11 420	-5 869	-34

Källa: Företagen.

För den svenska specialstålindustrin innebar utvecklingen under år 1983 en viss återhämtning, som åtminstone delvis hade samband med effekter av devalveringen hösten 1982. Den svenska stålefterfrågan vände under året uppåt under inflytande av bl. a. en ökad aktivitet inom verkstadsindustrin. Samtidigt minskade importen och exporten av stål ökade. Den svenska specialstålindustrin fick därmed en positiv utveckling som kontrasterar mot branschens utveckling under år 1983 i flera andra länder.

Sektorn rostfritt stål, liksom specialstålindustrin i övrigt, har anpassat sig till utvecklingen främst genom att skaffa modernare produktionsutrustning och övergå till mer högförädlad produktion. Bl. a. har samtliga fyra företag moderniserat sina metallurgiska enheter med stränggjutning. Vissa av de vidtagna rationaliseringsåtgärderna har skett med stöd av de statliga lån och garantier som under åren 1978 och 1979 ställdes till specialstålindustrins och stålgljuteriindustrins förfogande för att underlätta strukturanpassningen. Större delen av det härvid beviljade stödet på nära 1 miljard kronor har gått till tillverkare av rostfritt stål med tyngdpunkt på Nyby Uddeholm.

De anpassningsåtgärder som hittills vidtagits inom sektorn rostfritt stål har inte i tillräcklig utsträckning förmått stärka företagens långsiktiga, internationella konkurrenskraft.

4 Specialstålkommissionen

Mot bakgrund av de problem som jag tidigare redovisat tillkallade regeringen i november 1982 en specialstålkommission med uppgift att utarbeta förslag i syfte att främja en ändamålsenlig struktur inom specialstålindustrin, särskilt vad avser sektorn rostfritt stål. Som kommissionens primära uppgift angavs att analysera tänkbara förslag till en förbättrad struktur för nämnda sektor av specialstålindustrin enligt två alternativ; det ena under förutsättningen att inga ytterligare statliga insatser görs, det andra med förutsättningen att begränsade eftergifter av utestående statliga fordringar görs i samband med utvecklingsinsatser och önskvärda förändringar i branschens struktur. Kommissionen avsågs också analysera konsekvenserna för sysselsättning och lönsamhet av de olika alternativ som kommissionen lägger fram.

Kommissionen avlämnade en lägesrapport i december 1982.

Lägesrapporten ger inledningsvis en kortfattad beskrivning av produktionsstrukturen för den svenska tillverkningen av rostfritt stål. De företag som berörs är Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik.

I kommissionens rapport slås fast att den svenska produktionen av rostfritt stål har minskat påtagligt sedan mitten av 1970-talet. Enligt kommissionen är det inte realistiskt att räkna med att de svenska företagen kan återvända till den tidigare större produktionsvolymen. Inriktningen bör vara att söka behålla de marknadsandelar man har i dag.

Kommissionen konstaterar vidare att marknadsstillväxten för rostfria produkter på den svenska specialstålindustrins huvudmarknader är låg. Som en följd därav finns på dessa marknader en betydande överkapacitet. Konkurrensen är utomordentligt hård. Den ihållande lågkonjunkturen har skärpt konkurrenssituationen kraftigt under åren 1981 och 1982. Samtliga fyra svenska tillverkare av rostfritt stål uppvisade under dessa år betydande förluster. I Nyby Uddeholms fall var risken för betalningsinställelse akut under år 1982.

Enligt kommissionen är det uppenbart att det krävs omfattande åtgärder för att effektivisera sektorn rostfritt stål i Sverige om den skall kunna överleva med ungefär den omfattning den har i dag. Det krävs därtill ytterligare strukturrationaliseringar för att minska rådande överkapacitet, öka serielängderna och eliminera onödigt konkurrens. De konkreta strukturlösningarna blir dock i hög grad beroende av statsmakternas inställning till hur Nyby Uddeholms ekonomiska problem bör lösas, avslutade kommissionen sin lägesrapport.

Specialstålkommissionen överlämnade sitt slutbetänkande den 30 juni 1983.

Kommissionen upprepar här att det krävs kraftfulla strukturåtgärder för att effektivisera den svenska industrin för rostfritt stål och därmed söka säkra dess överlevnad. Dessa strukturåtgärder måste omfatta såväl pro-

duktion som distribution och marknadsföring. Strukturåtgärderna bör genomföras snabbt på grund av berörda företags dåliga resultat.

I sin lägesrapport konstaterade kommissionen att sektorn rostfritt stål har en betydande överkapacitet, särskilt i de metallurgiska avsnitten. De expertanalyser som kommissionen därefter låtit genomföra visar att det är fullt möjligt från teknisk synpunkt att reducera nuvarande fyra metallurgiska enheter (i Avesta, Degerfors, Fagersta och Sandviken) till tre, alternativt två enheter. Erforderliga investeringar för att genomföra en sådan koncentration är mycket begränsade.

Varmvalsad rostfri plåt produceras i Avesta och Degerfors. Anläggningarna kompletterar varandra i flera viktiga hänseenden, vilket gör en samordning angelägen. Även på marknadsföringsområdet finns betydande samordningsmöjligheter, konstaterar kommissionen.

Kallvalsad plåt/band med en bredd över 500 mm tillverkas vid sex valsverk i Avesta, Långshyttan (Fagersta) och Torshälla (Nyby Uddeholm). Drygt 20% av produktionen används för tillverkning av svetsade rör vid främst anläggningar i Fagersta och Torshälla. En minskning av antalet valsverk till fem eller fyra skulle medföra ett mer rationellt produktionsflöde, vilket tillsammans med högre kapacitetsutnyttjande i kvarvarande anläggningar skulle ge betydande resultatförbättringar.

Kommissionen berör också sysselsättningsfrågorna i sin rapport. Av denna framgår att sektorn rostfritt stål inom specialstålindustrin sysselsatte knappt 12 000 personer i Sverige år 1983. Kommissionen pekar också på att företagen återfinns inom det område i Mellansverige som traditionellt benämns Bergslagen. Utanför detta område ligger dock Nyby Uddeholms enhet i Torshälla. Flertalet av företagets tillverkningsenheter är dominerande för sysselsättningen på orten. Sysselsättningen vid dessa anläggningar har minskat kraftigt sedan år 1976.

Kommissionen konstaterar att ett betydande antal arbetstillfällen kommer att förloras vid en omstrukturering av branschen. Detta får dock enligt kommissionens mening inte hindra strukturförändringar som kan innebära att sysselsättningen på så sätt bättre tryggas för kvarvarande anställda.

5 Principöverenskommelse om finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm

Som tidigare nämnts aktualiserade Uddeholm under år 1982 frågan om statlig medverkan i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm. Specialstålkommissionen betonade i sin lägesrapport i december 1982 att de konkreta strukturlösningarna i branschen blir beroende av hur Nyby Uddeholms ansträngda ekonomiska situation löses. Kommissionen efterlyste statsmakternas inställning i denna fråga innan man gick vidare i arbetet med strukturfrågorna.

Företrädare för regeringen lämnade i december 1982 ett bud till Uddeholm innebärande att staten under vissa förutsättningar var beredd att medverka i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm. Förutsättningarna var bl. a. att Nyby Uddeholms ägare gjorde kapitaltillskott och att större långgivare eftergav skulder. Om så skedde skulle staten vara beredd att efterge skulder med ett däremot svarande belopp.

Efter överläggningar mellan företrädare för regeringen och Uddeholm träffades i mars 1983 en principöverenskommelse, innebärande att Nyby Uddeholm genom tillskott från ägare och kreditgivare tillförs minst 330 milj. kr. samtidigt som staten nedsätter lånefordringar om högst 330 milj. kr. Principöverenskommelsen innebar därutöver att Uddeholm, med vissa förändringar i villkoren, skulle överta ansvaret för Nyby Uddeholms villkorslån.

6 Specialstålföretagens uppgörelse

Under år 1983 har förhandlingar pågått mellan ägarna till de fyra specialstålföretagen Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik. Ägarna kunde i början av år 1984 enas om en principöverenskommelse beträffande en heltäckande strukturlösning för sektorn rostfritt stål inom den svenska specialstålindustrin. Samtidigt har företrädare för industridepartementet fört diskussioner med ägarna om förutsättningarna för en statlig finansiell medverkan för att möjliggöra en strukturförändring inom branschen.

Uppgårelsen mellan företagen innebär att huvuddelen av denna industrigren grupperas under två ägarbolag, Avesta och Sandvik. Avesta förvärfvar Uddeholms aktier i Nyby Uddeholm sedan det sistnämnda bolaget rekonstruerats finansiellt med statens medverkan enligt i huvudsak tidigare nämnda principöverenskommelse från mars 1983. Avesta förvärfvar också den av Fagersta bedrivna verksamheten inom området rostfritt stål. Avesta och Sandvik bildar därefter gemensamt två bolag; ett bolag för svetsade rör, vari Avesta äger 75% och Sandvik 25% av aktierna samt ett bolag för metallurgi och varmvalsning i Fagersta, som ägs till 50% av vardera Avesta och Sandvik. Övrig verksamhet inom området rostfritt stål samlas i Avesta. Efter denna omstrukturering kommer Avesta att ha produktionen koncentrerad till varmvalsad plåt samt kallvalsade band. Sandviks verksamhet inom området rostfritt stål kommer huvudsakligen att bestå av sömlösa rör och tråd. Marknadsföringen av rostfritt stål kommer att samordnas.

Det nya Avesta ägs i inledningsskedet av sina båda nuvarande huvudmän, Axel Johnson Gruppens koncerner Nordstjernen AB (ca 60%) och A Johnson & Co HAB (ca 17%), medan resterande ca 23% av det planerade aktiekapitalet utbjuds på marknaden genom en nyemission om 300 milj. kr. garanterad av Skandinaviska Enskilda Banken (S-E-Banken). Det nya

Avesta blir även internationellt sett ett stort företag inom området rostfritt stål med en omsättning om ca 5 miljarder kronor. Sandviks stålrelse som från årsskiftet överförs till ett eget bolag, AB Sandvik Steel, beräknas få en omsättning om ca 3 miljarder kronor.

En schematisk beskrivning av den föreslagna företags- och ägarstrukturen bör fogas till detta protokoll som *bilaga 2*.

I samband med att Uddeholm och Fagersta överlåter sina verksamheter inom området rostfritt stål till Avesta erhåller de konvertibla skuldebrev om inalles ca 420 milj. kr. som betalning. Skuldebreven kan efter fem år helt eller delvis konverteras till aktier i Avesta.

Uppgörelsen innebär vidare att de fyra bolagen bakom den nya konstellationen – alltså Avesta, Fagersta, Uddeholm och Sandvik – sammanlagt tillskjuter 100 milj. kr. till ett särskilt bolag, tills vidare benämnt Bruksinvest, som skall bidra till att nya verksamheter och därmed arbetstillfällen skapas på bruksorter och i regioner som kan komma att beröras av den fortsatta omstruktureringen. Bolaget skall drivas efter kommersiella principer.

Avsikten med den nya strukturen är att stärka branschens internationella konkurrenskraft genom att skapa förutsättningar för rationalisering och effektivisering i produktion, marknadsföring, forskning och utveckling samt kapitalutnyttjande.

Uppgörelsen förutsätter att staten efterger fordringar om sammanlagt 450 milj. kr. inkl. eftergifter på grundval av den tidigare träffade uppgörelsen om en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm. Uppgörelsen förutsätter vidare att villkoren för villkorlån som beviljats detta bolag ändras.

7 Föredragandens överväganden

7.1 Statens medverkan i en omstrukturering av sektorn rostfritt stål

Specialstålindustrin är en viktig industrigren för landet vad gäller såväl sysselsättning som export. Branschens utveckling har sedan mitten av 1970-talet präglats av minskad efterfrågan, ökande internationell konkurrens och vikande lönsamhet. De strukturanpassningsåtgärder som hittills vidtagits inom i första hand området rostfritt stål, har visat sig otillräckliga för att åstadkomma en önskvärd struktur och ett tillfredsställande kapacitetsutnyttjande. Specialstålföretagen har under de senaste åren gjort betydande förluster. Ett av företagen, Nyby Uddeholm, hamnade under år 1982 i en akut finansiell kris. Mot denna bakgrund tillkallade regeringen i november 1982 en specialstålkommission, vars förstahandsuppgift var att analysera tänkbara förslag till en förbättrad struktur för sektorn rostfritt stål inom specialstålindustrin. Kommissionen konstaterade i sin slutrapport bl. a. att det krävs kraftfulla strukturåtgärder för att effektivisera

denna sektor av stålindustrin och därmed säkra dess överlevnad. Kommissionen ansåg också att strukturåtgärderna måste genomföras snabbt på grund av berörda företags dåliga resultat.

Företrädare för regeringen träffade som jag nämnt i mars 1983 en principöverenskommelse med Uddeholm om statlig medverkan i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm. Överenskommelsen innebär att Nyby Uddeholm genom tillskott från ägare m.fl. tillförs minst 330 milj. kr. samtidigt som staten nedsätter lånefordringar om högst 330 milj. kr. Vidare innefattade uppgörelsen att Uddeholm skulle, med vissa förändringar i återbetalningsvillkoren, överta ansvaret för Nyby Uddeholms villkorslån. Överenskommelsen följer de riktlinjer som regeringen haft som förutsättning för sin medverkan i ett underhandsackord för att finansiellt rekonstruera Nyby Uddeholm, nämligen att konkurrensen inte skall snedvidras, att statligt ägande skall undvikas, att åtgärderna skall stå i överensstämmelse med Sveriges handelspolitiska åtaganden, att prejudikatseffekter gentemot övriga företag skall begränsas samt att fortsatt strukturomvandling skall underlättas.

Överenskommelsen som gjorts på sedvanliga affärsmässiga grunder, ligger i linje med regeringens politik att begränsa statliga industrisubventioner och att kräva avsevärd medverkan från privata ägare och långivare i strukturomvandlingen.

Alternativet hade med all sannolikhet blivit att Nyby Uddeholm trätt i likvidation, varvid staten riskerat att förlora merparten av sina fordringar på sammanlagt omkring 1 miljard kronor i bolaget. Överenskommelsen medför däremot enligt min bedömning att statens förlust blir betydligt mindre och att möjligheterna avsevärt förbättras för staten att erhålla betalning för sina återstående fordringar i bolaget.

Ett av motiven för regeringens principbeslut i mars 1983 att medverka till rekonstruktionen har varit att underlätta nödvändiga strukturförändringar inom specialstålindustrin. Strukturdiskussionerna har därefter fortsatt först inom specialstålkommissionen och därefter mellan ägarna till specialstålföretagen Avesta, Fagersta, Nyby Uddeholm och Sandvik. Diskussioner har också förts mellan företrädare för industridepartementet och ägarna om förutsättningarna för en statlig medverkan i omstruktureringen av branschen. I början av år 1984 kunde specialstålföretagens ägare enas om en strukturlösning för den rostfria sektorn av den svenska specialstålindustrin. Uppgörelsen innebär att huvuddelen av denna industrigen samordnas inom två företagsgrupper; Avesta inom Axel Johnson Gruppen samt Sandvik. Axel Johnson Gruppen tar ett långsiktigt ägaransvar för det nya Avesta bl. a. genom att förbinda sig att inneha en majoritet i bolaget under minst tio år. Det nya Avesta tillförs genom nyemission minst 300 milj. kr. i nytt kapital under medverkan av S-E-Banken. De nuvarande ägarna gör också betydande finansiella insatser.

De fyra bolag som omfattas av strukturlösningen tillskjuter sammanlagt

100 milj. kr. till ett särskilt bolag, tills vidare benämnt Bruksinvest, som på kommersiella grunder skall bidra till att nya verksamheter och därmed arbetsställen skapas på bruksorter och i regioner som kan beröras av den fortsatta omstruktureringen. Jag återkommer till detta senare.

Den uppgörelse som träffats mellan ägarna till specialstålföretagen förutsätter att staten efterger fordringar på grund av tidigare beviljade lån om sammanlagt högst 450 milj. kr. Av detta belopp hänför sig 330 milj. kr. till den tidigare nämnda överenskommelsen om statlig medverkan i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm. Den emission som enligt överenskommelsen avsågs ske i Nyby Uddeholm skall dock inte genomföras. Statens förutsatta eftergifter i detta bolag reduceras därför i motsvarande omfattning, eller till 230 milj. kr. Staten förutsätts dessutom efterge fordringar på tidigare beviljade lån om 220 milj. kr. till andra företag, som berörs av omstruktureringen. Uppgörelsen förutsätter vidare att villkoren för de villkorlån som tidigare beviljats Nyby Uddeholm ändras. Jag återkommer strax närmare till detta.

Den lösning som jag nu redogjort för innebär att huvudparten av den del av stålindustrin som avser rostfritt stål samordnas inom två företagsgrupper. Detta skapar enligt min mening bättre förutsättningar att få till stånd struktur- och utvecklingsåtgärder inom såväl produktion som distribution, marknadsföring och produktutveckling. Grunden har därmed lagts för en bättre struktur med företag som är konkurrenskraftiga på världsmarknaden och kan ge tryggare sysselsättning.

Lösningen ligger väl i linje med den målsättning som regeringen ställt upp beträffande specialstålindustrins framtid, nämligen att privata ägare även fortsättningsvis tar ansvar för branschens utveckling och att staten inte går in som ägare. Staten tillskjuter inte heller några nya pengar. Dess medverkan inskränker sig till begränsade eftergifter på tidigare beviljade lån samtidigt som specialstålföretagens ägare gör minst likvärdiga finansiella insatser.

Jag anser sålunda att staten bör medverka till den planerade omstruktureringen på angivet sätt. I detta syfte har – med förbehåll för behövligt riksdagsbeslut – staten träffat avtal dels med Uddeholm/Nyby Uddeholm, dels med Avesta/Nordstjärnan AB/A Johnson & Co HAB om formerna för statens medverkan m. m.

Avtalet med Uddeholm/Nyby Uddeholm innebär i huvudsak följande.

- Staten efterger hos Nyby Uddeholm skuldförda statliga lån (dvs. andra lån än villkorlån) med högst 230 milj. kr. Syftet med dessa statliga eftergifter är bl. a. att möjliggöra till följd av den förutsatta omstruktureringen behövliga nedskrivningar av anläggningstillgångar inom de nya företagsgrupperingarna.
- Som en förutsättning för detta gäller att Uddeholm och Gränges AB tillskjuter sammanlagt 230 milj. kr. som nytt eget kapital i Nyby Udde-

holm. För Uddeholms vidkommande sker detta kontant med 175 milj. kr. medan Gränges tillskott sker mot kvittning av fordringar på 55 milj. kr.

- Betalningsansvaret för Nyby Uddeholms villkorsslån övertas av Uddeholm. Återbetalningen av detta lån skall enligt vissa i avtalet angivna principer ske med belopp motsvarande räntorna på de konvertibla skuldebrev som Avesta lämnar som likvid för aktierna i Nyby Uddeholm. Återbetalning skall vidare ske med belopp motsvarande hälften av de amorteringar Uddeholm erhåller från Avesta avseende nämnda skuldebrev, m. m. Skuldebreven kan under vissa förutsättningar konverteras till aktier i Avesta. Om detta sker skall återbetalningen av villkorsslånet vidare avse dels belopp motsvarande all utdelning t. o. m år 1993 som Uddeholm erhåller från Avesta på sådana aktier, dels belopp motsvarande likvider vid försäljning av aktierna, dels belopp motsvarande hälften av marknadsvärdet för Uddeholms aktier i Avesta vid utgången av år 1993. Dessutom skall viss återbetalning på villkorsslånet ske på grundval av de konvertibla skuldebrev som lämnas för Gränges andel i Nyby Uddeholm.

Detta avtal bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Avtalet mellan staten och Avesta m. fl. innebär i huvudsak följande.

- Staten efterger sammanlagt 220 milj. kr. på lån som avser bolag inom företagsgrupperingen i fråga. Syftet härmed är detsamma som tidigare angetts beträffande Nyby Uddeholm.
- Som förutsättning härför gäller att det nya Avesta tillförs minst 300 milj. kr. i nytt bundet eget kapital under medverkan (garanti) av S-E-Banken.
- Nordstjernan AB och under vissa förutsättningar Nordstjernan och A Johnson & Co HAB förbinder sig att under en tioårsperiod inneha en majoritet av såväl aktiekapitalet som röstetalet i nya Avesta.

Avtalet med Avesta m. fl. bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Som jag har nämnt har berörda bolag därutöver förbundit sig att bilda ett särskilt bolag för att medverka till skapandet av ny sysselsättning inom berörda regioner, i första hand berörda bruksorter. Avtal härom bör fogas till protokollet som *bilaga 5*.

Beträffande statens medverkan enligt de båda avtalen gäller att det ankommer på regeringen att besluta om eftergifter av ordinära skuldförda lån. För förändringar av villkoren för villkorsslånen krävs emellertid bemyndigande av riksdagen. Jag förordar att sådant bemyndigande inhämtas.

Jag vill därutöver i sammanhanget nämna följande. I samband med de förutsatta ägarförändringarna aktualiseras en rad skattefrågor. Bl. a. förutsätter en aktiv ägarinsats att koncernbidrag med skattemässig verkan skall kunna lämnas och mottas mellan de olika bolagen. Detta förutsätter i några fall särskild dispens från regeringen. I samband med vissa egendomsöver-

låtelse mellan bolagen uppkommer skattepliktig realisationsvinst. Från sådan beskattning kan regeringen under vissa förhållanden befria. Även andra skattefrågor kan aktualiseras.

Enligt min mening är det angeläget att regeringen – i rimlig omfattning och i den mån det är lämpligt – medger de dispenser och skattebefrielser som kan underlätta den aktualiserade ägarförändringen.

Ytterligare en skattefråga vill jag ta upp. Enligt gällande regler skulle återbetalningar som Nyby Uddeholm gjort på villkorslånet varit avdragsgilla. Den omständigheten att Uddeholm tar över betalningsansvaret för samma lån torde inte innebära någon förändring av avdragsrätten, vilket innebär att Uddeholm fortsättningsvis torde få avdrag för gjorda återbetalningar.

Jag har i de angivna skattefrågorna samrått med chefen för finansdepartementet, som återkommer till frågorna om dispenser och skattebefrielser när de blir aktuella.

Jag förordar med hänvisning till det anförda sammanfattningsvis att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att besluta om angivna förändringar i villkoren för nämnda villkorslån. Jag förordar vidare att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i övrigt anført om statlig medverkan till en ny struktur inom specialstålindustrin.

7.2 Statens medverkan i en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta

I anslutning till berörda förhandlingar om en ny struktur för sektorn rostfritt stål inom specialstålindustrin har förhandlingar förts mellan företrädare för industridepartementet och Bofors om en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta. Denna fråga har inget direkt samband med frågan om en ny struktur för sektorn rostfritt stål. Det finns dock vissa beröringspunkter bl. a. behandlingen av villkorslån. Jag tar därför upp frågan om Bofors-Kilsta i detta sammanhang.

Bofors-Kilsta är ett helägt dotterbolag till Bofors. Bolaget bildades år 1979 genom att Bofors överförde sin smidesverksamhet vid Kilstaverken i Karlskoga till ett separat bolag. Bofors verksamhet i Kilstaverken bestod då av ståltillverkning, valsning och sänksmide. En större del av produktionen utgjordes av vevaxlar för lastbilar m. m. Produkterna smiddes i dels s. k. hejare, dels i mindre pressar. Den utveckling man såg framför sig var att pressmida produkter skulle få en ökad konkurrenskraft jämfört med hejarsmida produkter. För att kunna upprätthålla en konkurrenskraftig produktion och därmed långsiktigt trygga sysselsättningen för huvuddelen av de anställda vid Kilstaverken fattades beslut om investering i en ny smidespress med en presskraft på 16000 ton. Pressen skulle därmed bli en av de största i världen. Alternativet till att på detta sätt bygga ut smidesverksamheten bedömdes vara en successiv nedläggning av Kilstaverken.

Det totala kapitalbehovet för det nya bolaget inkl. den planerade inves-

teringen beräknades till 400 milj. kr. För att möjliggöra genomförandet av projektet ställde staten 250 milj. kr. till Bofors-Kilstas förfogande enligt följande:

lokaliseringslån	75 milj. kr.
lån från strukturdelegationen	75 "
villkorligt lån från staten	50 "
" " strukturdelegationen	50 "
	<hr/> 250 milj. kr.

Bofors-Kilstas skuld till staten uppgick per den 31 december 1983 till sammanlagt ca 303 milj. kr. med följande fördelning:

lokaliseringslån	ca 74 milj. kr.
lån från strukturdelegationen	" 67 "
villkorligt lån från staten och strukturdelegationen	" 162 "
inkl. kapitaliserad ränta	ca <hr/> 303 milj. kr.

De investerings- och finansieringsplaner som låg till grund för bildandet av Bofors-Kilsta har i allt väsentligt fullföljts. Kostnaderna för smidespressen har hållit sig inom de ramar som ursprungligen beräknades även om en viss leveransförsening inträffat. När det gäller försäljnings- och resultatutvecklingen har dock prognoserna inte kunnat infrias. Ackumulerade förluster för åren 1980–1983 bedöms uppgå till ca 100 milj. kr. I och med utgången av år 1983 har bolaget förbrukat sina reserver.

Den finansiella kris bolaget befinner sig i hänför sig huvudsakligen till den stora smidespressen. Marknadsförutsättningarna har blivit avsevärt sämre än vad prognoserna vid bolagets bildande visade. Som en följd av detta har produktionen blivit lägre än förväntad. Bofors-Kilsta sysselsätter ca 1 000 personer.

En finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta synes i dag nödvändig. Mot bakgrund av att staten aktivt medverkat till bildandet av Bofors-Kilsta och även är bolagets största fordringsägare har Bofors vänt sig till regeringen angående en statlig medverkan i en rekonstruktion.

Bofors har presenterat ett förslag som innebär att Bofors-Kilsta rekonstrueras finansiellt för att därefter utgöra kärnan i en verksamhet för tillverkning och försäljning av tyngre komponenter för fordonsindustrin. Bofors-Kilsta skulle därigenom ingå som en del i ett större sammanhang där svenska gjuteri-, smides- och verkstadsföretag tillsammans skulle kunna erbjuda ett brett sortiment komponenter för såväl den svenska som utländska marknaden.

Företrädare för regeringen lämnade i januari 1984 ett bud till Bofors innebärande att staten under vissa förutsättningar var beredd att medverka i en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta. Förutsättningarna var bl. a. att Bofors tillför Bofors-Kilsta nytt kapital och att huvuddelen av de tidigare nämnda statliga lånen återbetalas. Om detta uppfylldes förklarade sig regeringen beredd att efterge vissa statliga fordringar.

Efter överläggningar mellan företrädare för regeringen och Bofors träffades i början av mars 1984 en principöverenskommelse innebärande att Bofors-Kilsta genom nyemission tillförs nytt kapital om minst 75 milj. kr. under medverkan av Carnegie Fondkommission AB. Vidare återbetalas omedelbart statliga lån i Bofors-Kilsta med 106 milj. kr. av bolagets statliga, reguljära lån om sammanlagt 141 milj. kr. Staten efterger samtidigt 35 milj. kr. av dessa lån. Villkorslånen slutregleras på så sätt att återbetalning sker av Bofors med ett kapitalbelopp om 75,5 milj. kr. jämte marknadsmässig ränta. Beträffande den skattemässiga behandlingen av det villkorslån som Bofors tar över vill jag hänvisa till vad jag anfört i denna fråga angående Uddeholm. Bofors torde sålunda erhålla avdrag för gjorda återbetalningar.

Överenskommelsen innebär vidare att Bofors förbinder sig att satsa 25 milj. kr. i en särskild stiftelse med uppgift att stödja bl. a. tillkomsten av nya företag inom Karlskogaregionen. Jag återkommer till detta senare.

Jag anser sålunda att staten bör medverka till den lösning jag redogjort för. I detta syfte har – med förbehåll för behövt riksdagsbeslut – staten träffat avtal med Bofors/Bofors-Kilsta. Avtalet bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 6*.

Som skäl för denna överenskommelse bör nämnas följande. Staten tog medvetet en finansiell risk i samband med bildandet av Bofors-Kilsta. Detta tog sig bl. a. uttryck i att viss del av den statliga finansieringen ställdes till bolagets förfogande i form av lån med villkorlig återbetalningskyldighet. Det är därför enligt min mening rimligt att staten i viss utsträckning tillsammans med ägaren medverkar till att Bofors-Kilsta rekonstrueras finansiellt, så att den gjorda investeringen på bästa sätt kan utvecklas i framtiden. Enligt de bedömningar företagsledningen gjort finns förutsättningar att driva smidespressen vidare om kapitalkostnaderna reduceras kraftigt. Den nu träffade uppgörelsen innebär att Bofors får ta en väsentlig del av ansvaret för Bofors-Kilstas utveckling genom återbetalning av större delen av de statliga lånen. Staten efterger samtidigt en mindre del av sina fordringar. Huvuddelen av de statliga eftergifterna avser villkorslån, vars återbetalning under alla omständigheter skulle ha varit osäker. Jag betraktar därför överenskommelsen som förmånlig för statens räkning genom att staten får en betydande återbetalning på såväl de reguljära lånen som villkorslånen. Därtill skapar rekonstruktionen av Bofors-Kilsta förutsättningar för bildandet av en kraftfull och konkurrenskraftig svensk leverantör av fordonskomponenter för den internationella marknaden. Ur industripolitisk synvinkel är medverkan till en sådan omstrukturering mer intressant än att enbart medverka till att finansiellt rekonstruera Bofors-Kilsta.

En viktig förutsättning för statens medverkan här är också Bofors utfästelse att tillskjuta minst 25 milj. kr. till en särskild stiftelse med uppgift att bl. a. stödja tillkomsten av nya företag inom Karlskogaregionen. Detta är

särskilt angeläget mot bakgrund av den betydande sysselsättningsminskning som skett inom denna region under de senaste åren. Jag återkommer som tidigare nämnts till detta senare.

Det ankommer på regeringen att besluta om nämnda låneeftergifter på 35 milj. kr, medan riksdagens bemyndigande behövs för ändringarna i återbetalningsvillkoren för villkorslånen. Jag förordar att regeringen inhämtar ett sådant bemyndigande. Jag förordar vidare att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört om statlig medverkan i övrigt till en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta.

7.3 Framtida ändringar av villkor för villkorslån

Ett antal specialstålföretag har beviljats lån med villkorlig återbetalning. I samtliga fall har lånen beviljats för att bidra till finansieringen av projekt som har tett sig speciellt riskfyllda men angelägna att genomföra. Återbetalningen av dessa lån är knutna till bolagens resultatutveckling. Lånen löper med ränta. I den mån räntebetalning inte bedöms kunna ske läggs denna årligen till kapitalskulden. Detta innebär att villkorslånen ofta växer med ränta på ränta och låneskulden snabbt när en sådan omfattning att återbetalning av hela lånebeloppet ter sig som mycket osäker. Dessa lån har också i vissa sammanhang, bl. a. i strukturdiskussioner, visat sig vara en sådan belastning för företagen att de därigenom försvårat lämpliga strukturåtgärder.

Enligt min mening är det lämpligt att staten eftersträvar att man kan ändra villkoren, så att staten kan påräkna viss återbetalning av lånen även om låntagarens resultat inte skulle medge återbetalning enligt de ursprungliga planerna. Det kan också finnas andra skäl att ändra villkoren i samband med exempelvis strukturlösningar av det slag som jag tidigare redogjort för. På grund av det anförda bör regeringen enligt min mening inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om eventuella framtida förändringar i villkoren för dessa lån. Beslut med denna innebörd bör årsvis ges riksdagen till känna.

7.4 Åtgärder för industriell förnyelse i Bergslagen

Jag övergår nu till att behandla frågan om långsiktiga åtgärder för att främja utvecklingen av näringslivet i Bergslagen, med tonvikten lagd vid behovet av industriell förnyelse.

Min utgångspunkt är därvid den djupgående strukturomvandling inom basnäringarna som har pågått i regionen under en följd av år, och varav den tidigare behandlade omstruktureringen av specialstålindustrin är en del.

Regionalpolitisk bedömning

Förutom de förändringar som under senare år har inträffat, eller kan bli aktuella på de orter som direkt berörs av ståluppgörelsen, har en rad bruksorter i ett bälte som sträcker sig över sex län, från östra Värmland till Norduppland, och som ofta benämns Bergslagen, sedan många år tillbaka kraftigt påverkats av strukturomvandlingen inom främst gruvindustrin och stålindustrin men även inom skogssektorn. Till följd härav har de verksamheter som varit basen i den ekonomiska aktiviteten och för sysselsättningen minskat. Detta område är en hårt drabbad industriregion.

Som exempel kan nämnas att endast två av de 35 järnmalmsgruvor som var i drift år 1965 finns kvar i dag, Grängesberg och Dannemora. Inom handelsstålindustrin har genomförts en omfattande omstrukturering som i denna region har berört främst Borlänge, men även Hallstahammar, Smedjebacken och Avesta. Vidare minskade sysselsättningen inom specialstålindustrin under perioden 1976–1982 från 34 000 till 24 000 – en nedgång med 30 %. Denna minskning föll nästan helt på Bergslagen, eftersom 23 av de 25 specialstålanläggningar som år 1976 var i drift låg där.

Med hänsyn till bl. a. redan inträffade sysselsättningsminskningar, en-företagsberoende och bristande tillgång till alternativ sysselsättning inom rimligt pendlingsavstånd bör enligt min mening i första hand följande bergslagskommuner bli föremål för de särskilda utvecklingsinsatser som jag strax återkommer till: Hagfors, Munkfors, Filipstad, Storfors och Kristinehamn i Värmlands län, Hällefors, Ljusnarsberg, Lindsberg (norra delen), Degerfors och Karlskoga i Örebro län, Avesta, Smedjebacken och Ludvika i Kopparbergs län, Norberg, Fagersta och Skinnskatteberg i Västmanlands län, Hofors och Sandviken i Gävleborgs län samt Tierp och Östhammar i Uppsala län.

Detta område som kan sägas omfatta större delen av Bergslagen kännetecknas i korthet av:

- Vikande total sysselsättning. I tolv av 20 kommuner minskade den totala sysselsättningen under perioden 1975–1980. Som jämförelse kan nämnas att i riket ökade sysselsättningen med i genomsnitt drygt 4 % under samma period.
- Vikande industrisysselsättning. Under åren 1975–1980 minskade sysselsättningen inom industrin med 11 % mot 8 % i riket. Sysselsättningsnedgången har fortsatt i hög takt efter år 1980 och aktuella bedömningar tyder på att minskningstakten under de närmaste åren fortsätter att vara stor.
- Mycket hög andel industrisysselsatta: 46 % av totala antalet sysselsatta mot 26 % i genomsnitt i riket år 1980. Den relativt lilla servicesektorn har i flertalet kommuner inte kunnat kompensera sysselsättningsminskningen inom industrin.
- Låg andel sysselsatta inom utvecklingsbranscher.
- Minskande befolkning. 17 av 20 kommuner minskade i befolkning under den senaste femårsperioden. Totalt hade området under perioden 1978–1983 en årlig minskning med 0,7 %.

Bergslagskommunernas invånarantal varierar starkt. Sålunda har Munkfors, Storfors och Skinnskatteberg ca 5 000 invånare. Ludvika, Karlskoga och Sandviken har mellan 35 000 och 40 000 invånare.

En jämförelse med utgångspunkt från näringslivet ger dock en annan bild. Flertalet kommuner är utpräglade bruksortskommuner med en eller flera orter som domineras av ett enda företag. För de mindre kommunerna har strukturförändringarna i gruv- och stålningen inneburit att betydande delar av näringslivet som varit grundade på basnäringarna har försvunnit eller är på väg att försvinna. Arbetspendling har inte i någon större omfattning varit en lösning på sysselsättningsproblemen eftersom det funnits och alltjämt finns stora problem på arbetsmarknaden även i flertalet av de större kommunerna. Den sviktande arbetsmarknaden har medfört hög arbetslöshet i Bergslagen, inte minst bland ungdomar eftersom de arbetsplatser som traditionellt gett inträde på arbetsmarknaden kraftigt har minskat i antal. Näringslivsutvecklingen har för flertalet kommuner lett till befolkningsminskningar som i sin tur medfört sviktande underlag för såväl privat som offentlig service, t. ex. inom utbildningssektorn:

Mot bakgrund av utvecklingen i Bergslagen har jag i min anmälan till årets budgetproposition (prop. 1983/84:100 bil. 14 s. 51) uttalat att Bergslagen bör prioriteras vad gäller industri- och regionalpolitiska insatser.

Det finns enligt min mening inga enkla och snabba lösningar för omstrukturering, förnyelse och tillväxt inom industrin i Bergslagen. Det gäller att bygga upp eller komplettera utbildnings- och utvecklingsmöjligheter och annan infrastruktur som behövs för att näringslivet skall utvecklas. Insatserna bör vidare inriktas på att stimulera nyetableringar och nyföretagande samt att öka investeringarna i befintligt näringsliv. Eftersom området berör sex län ställs stora krav på samordning av bl. a. samhällets insatser. Jag vill samtidigt framhålla att problemen enligt min mening inte kan lösas enbart genom åtgärder i de mest utsatta kommunerna. Bl. a. bör högskolorna och stora företag i omkringliggande större orter kunna utnyttjas som resurs i arbetet med att stärka hela regionens näringsliv.

Vidtagna åtgärder

För det *första* har en mycket viktig punkt i arbetet med att stärka industrin i regionen varit att verka för en långsiktigt bärkraftig företagsstruktur, bl. a. genom att medverka till omstruktureringen av specialstålindustrin. En stabil stålindustri kommer även framöver att utgöra basen för näringslivet på många orter i regionen.

För det *andra* har regeringen ökat de medel för regionala utvecklingsinsatser som länsstyrelserna i bergslagslänen disponerar under budgetåret 1983/84 till sammanlagt 88,8 milj. kr. – en ökning med 22% jämfört med föregående budgetår. Lokala utvecklingsprojekt, åtgärder för att stimulera nyföretagande och olika företagsutvecklande åtgärder är exempel på insatser som länsstyrelser, regionala utvecklingsfonder, kommuner och olika organisationer kan bedriva tillsammans.

För det *tredje* har regeringen beslutat att lokaliseringssöd till större projekt under innevarande budgetår får lämnas i Kristinehamns, Degerfors, Karlskoga, Tierps och Östhammars kommuner. I budgetpropositionen föreslås vidare att offertstöd och centrala konsultinsatser skall kunna användas även i dessa kommuner.

För det *fjärde* har särskilda insatser för teknikutveckling och teknikspridning påbörjats eftersom industrin i Bergslagen har ett förnyelsebehov som enligt bl. a. SIND:s bedömning är större än i många andra regioner. Regionens geografiska struktur och läge, med ett stort antal spridda bruksorter i länens utkanter, innebär att den allmänna teknikutvecklingen kan få svårt att slå igenom. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) har därför fått medel från industridepartementet för att studera förutsättningarna för teknikutveckling och teknikspridning i Bergslagen. Värmlands län har genom ökade resurser för regionala utvecklingsinsatser fått möjlighet att genomföra ett brett upplagt data- och elektronikprogram. Vidare har regeringen uppdragit åt STU och länsstyrelsen i Gävleborgs län att tillsammans pröva ett förslag till bildandet av ett utvecklingscentrum för industriell elektronik i Sandviken. Länsstyrelsen i Uppsala län har på regeringens uppdrag i samarbete med statens vattenfallsverk, utvecklingsfonden och andra organ i länet utarbetat ett program för att bl. a. engagera tekniker vid kärnkraftsverket i Forsmark för företagsutveckling i Norduppland. Regeringen har anvisat 1,4 milj. kr. till länsstyrelsen i Uppsala län för att genomföra detta program.

Som ytterligare exempel på vidtagna åtgärder vill jag för det *femte* peka på de kraftigt höjda anslagen till ökad prospekteringsverksamhet. Av de 300 milj. kr. som riksdagen anvisade i december 1982 för ett femårigt prospekteringsprogram har 50 milj. kr. avsatts för Mellansverige. I juni 1983 fattade regeringen de första besluten om stöd till olika projekt, bl. a. i Bergslagen. Detta har sedan följts bl. a. av beslut om lokaliseringssöd till kyanitbrytning i Värmland.

Fortsatta insatser

Jag ser de åtaganden av olika företag vilka berörts i det föregående som betydelsefulla inslag i fortsatta ansträngningar att stärka och bredda näringslivet i Bergslagen.

En viktig förutsättning för regeringens ställningstagande att medverka till den tidigare berörda strukturlösningen för rostfritt specialstål har varit att berörda bolag sammanlagt tillskjuter 100 milj. kr. till ett särskilt bolag, tills vidare benämnt Bruksinvest. Detta bolag skall bidra till att nya verksamheter och därmed arbetstillfällen skapas i första hand i de bruksorter som direkt berörs av den planerade omstruktureringen av stålindustrin. Ågarna har också i olika sammanhang förklarat att de skall göra ytterligare insatser utöver sin andel i Bruksinvest.

Vidare har regeringen som förutsättning för att efterge vissa lån till

Bofors-Kilsta ställt krav på Bofors att medverka till utvecklingen av näringslivet i regionen. Den uppgörelse som träffats med Bofors, vilken jag nyss redogjort för, innebär således att företaget förbinder sig att avsätta en ram på 25 milj. kr. för sådana åtgärder. Medlen skall disponeras av en stiftelse med ändamål att på olika sätt stödja nytillkommande företag och ny eller utvidgad verksamhet inom redan etablerade företag belägna i Karlskoga eller i orter som arbetsmarknadsmässigt är nära knutna dit. Därför har överenskommit att representanter för länsstyrelserna och de regionala utvecklingsfonderna i Örebro och Värmlands län skall ingå i stiftelsens styrelse.

Dessa två uppgörelser med företag verksamma i regionen innebär således ekonomiska åtaganden från företagens sida på sammanlagt 125 milj. kr.

Enligt min mening behövs emellertid därutöver kompletterande åtgärder från samhällets sida. Motivet för detta är framför allt att de förändringar inom gruv- och stålindustrin som redan har genomförts och förestår som följd av omstruktureringen inom specialstålindustrin sammantagna är omfattande, berör en stor region och kräver en rad åtgärder för att näringslivet i övrigt skall bli starkt nog att klara påfrestningarna och genom utveckling bidra till en lösning av Bergslagsregionens långsiktiga problem. Jag förordar därför att regeringen föreslår riksdagen att särskilda medel om 25 milj. kr. anvisas för budgetåret 1984/85 för särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om den närmare användningen av medlen. Utgångspunkten för den geografiska inriktningen av insatserna bör därvid vara att åtgärderna primärt skall ge effekt i de delar av berörda län som jag tidigare nämnt. Jag vill här tillägga att vissa insatser kan behöva göras även i Torshälla i Eskilstuna kommun beroende på att dels sysselsättningen vid Nyby Bruk har minskat kraftigt, dels industrin i övrigt i kommunen har genomgått stora förändringar. Det bör i övrigt ankomma på regeringen att bestämma den geografiska inriktningen av insatserna.

För riksdagens information vill jag redovisa några exempel på åtgärder som jag nu bedömer som angelägna.

Samhället bör stödja lokala initiativ som syftar till att ta tillvara förslag och idéer som finns i näringslivet, i olika organisationer och hos enskilda människor. Olika lokala initiativ bör kunna utgöra viktiga komplement till samhällets insatser inom olika politikområden. Den här typen av aktiviteter har genomförts eller genomförs i en del kommuner i Bergslagen, exempelvis i Norberg och Filipstad. De framgångar och erfarenheter som t. ex. den s.k. Norbergsmodellen gett bör kunna tillämpas på andra håll i regionen. Enligt vad jag har erfarit har kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet låtit kartlägga och analysera ett antal lokala utvecklingsprojekt. Det ankommer på länsstyrelserna att, mot

bakgrund av de erfarenheter som vunnits, tillsammans med kommunerna pröva om ytterligare lokala utvecklingsprojekt bör startas. Jag vill här skjuta in att jag ser kommunerna som mycket viktiga aktörer vad gäller t. ex. infrastrukturens betydelse för företagen, den kommunala organisationens servicefunktion gentemot näringslivet och som huvudmän för såväl ungdomsutbildning som kommunal vuxenutbildning.

Jag vill i detta sammanhang nämna att chefen för arbetsmarknadsdepartementet, enligt vad jag har erfarit, senare kommer att anvisa särskilda medel till ett OECD-projekt om lokala sysselsättningsinitiativ. Projektets syfte är att stödja lokala initiativ med inriktning mot tjänste- och service-sektorn. Det geografiska område som omfattas av den svenska delen av projektet är Norberg-Fagersta-Skinnskattebergsregionen. En referensgrupp kommer att följa arbetet.

Jag har tidigare framhållit behovet av teknikutvecklande och teknikspridande åtgärder och nämnde då bl. a. det brett upplagda arbete inom data- och elektronikområdet som pågår i Värmlands län på initiativ av bl. a. dataeffektutredningen (A 1978:05). Utredningen, som i bl. a. Värmland har bedrivit försöksverksamhet med regionala utvecklingsprogram för att bl. a. främja utnyttjandet av ny teknik i små och medelstora företag, kommer enligt vad jag har erfarit att inom kort överlämna sitt slutbetänkande till chefen för arbetsmarknadsdepartementet. Vidare har, som jag nämnt, STU kartlagt de aktiviteter i Bergslagen vilka främst är av teknikspridningskaraktär. Jag bedömer att ökade resurser bör sättas in för att bl. a. främja teknikutveckling och teknikspridning i regionen. Jag kommer därför inom kort att föreslå regeringen att ge STU i uppdrag att närmare utarbeta förslag till åtgärder för att främja teknikutveckling och teknikspridning i Bergslagen.

I flera av de aktiviteter jag har berört torde utbildningsinsatser av olika slag ha en nyckelroll. Den decentralisering av utbildningsplaneringen som har genomförts inom de flesta utbildningsformerna torde innebära goda möjligheter att anpassa utbildningens inriktning till regionala behov. I propositionen (1983/84:116) om gymnasieskola i utveckling föreslås en ökad regional beslutanderätt när det gäller regionalt arbetsmarknadsanknutna påbyggnadsutbildningar. Jag har vidare erfarit att chefen för arbetsmarknadsdepartementet avser att senare föreslå regeringen att bemyndiga kursstyrelserna i bergslagslänen att fastställa lokala läroplaner. Därigenom ökar möjligheterna att inom arbetsmarknadsutbildningens ram anordna kurser inriktade på arbete i främst mindre företag vars behov av utbildad arbetskraft inte alltid kan tillgodoses genom kurser vid AMU-center eller inom det reguljära skolväsendet.

Det finns vidare ett antal företagsutvecklande aktiviteter där främst de regionala utvecklingsfonderna i samråd med bl. a. SIND, STU och Sveriges exportråd bör kunna bredda och fördjupa sina insatser. Inom kort kommer jag att föreslå regeringen att ge SIND i uppdrag att närmare

utarbete förslag till intensifierade utvecklingsinsatser i Bergslagen. Därvid bör SIND särskilt överväga om sådana insatser kan ske med hjälp av en ökad uppsökande verksamhet och hur en sådan bör utformas och genomföras bl. a. avseende behovet av samordning. Jag vill för min del nämna några exempel på vad en intensifierad uppsökande verksamhet kan syfta till.

- Produktivitetshöjande insatser, t. ex. genom kapitalrationalisering och inriktning mot en mer marknadsorienterad produktion. Åtgärderna kan bestå av information, utbildning, konsultinsatser m. m.
- Exportfrämjande åtgärder dels i små och medelstora företag, dels i större företag där det bl. a. gäller att fånga upp företag med exportpotential och som är intresserade av att satsa på nya marknader.
- Uppföljning av företag som fått stöd av STU för teknisk utveckling.
- Underleverantörsfrämjande projekt som bl. a. kan inriktas på att bredda underleverantörernas kundgrupper eller att höja deras kompetens genom teknikupphandling.

Till angelägna insatser hör också program för att främja nyetablering. Dessa kan bl. a. innefatta utbildning och träning av företagare, fördjupad företagsservice m. m.

Detta sammantaget, är insatser som redan, i varierande omfattning, görs av de regionala utvecklingsfonderna. Enligt min mening är det angeläget att ökade resurser leder till insatser över ett så brett åtgärdsområde som möjligt, i de delar av länen som jag tidigare angett. Jag vill också påpeka att flera av de åtgärder jag här har nämnt ligger inom ramen för delprogrammet strategisk företagsutveckling som föreslås i propositionen (1983/84:135) om industriell tillväxt och förnyelse.

Vad gäller kapitalförsörjningen till konkreta projekt förutsätter jag att Bruksinvest kommer att täcka en del av behovet i de områden där bolaget kommer att verka, liksom den tidigare nämnda stiftelsen vad avser Karlskogaregionen. Vidare räknar jag med att de regionala organen i sin verksamhet särskilt beaktar behoven i dessa delar av länen. De regionala utvecklingsfonderna i bergslagslänen disponerar enligt vad jag har inhämtat, sammanlagt omkring 200 milj. kr. för ny utlåningsverksamhet.

Som jag tidigare nämnt ses det regionalpolitiska stödet till näringslivet f.n. över av en särskild kommitté. I avvaktan på dess förslag om bl. a. principerna för stödområdesindelningen föreslår jag nu ingen förändring av inplacering av bergslagskommunerna i stödområde. Skulle däremot någon eller några orter drabbas särskilt hårt av strukturomvandlingsåtgärder inom stålindustrin är jag beredd att föreslå regeringen att, för särskilt angelägna projekt, utnyttja den möjlighet som regeringen har att bevilja lokaliseringsstöd med högre belopp än vad som normalt kan lämnas på resp. ort.

Det ankommer på befintliga industri- och regionalpolitiska organ, främst SIND och STU samt berörda länsstyrelser och regionala utvecklings-

fonder, att svara för sådana särskilda insatser i Bergslagen som jag har gett exempel på. Generellt sett torde en intensifierad verksamhet inom de områden jag nu har nämnt innebära en fördjupning och ett fullföljande av de regionala industriprogram, som nyligen har utarbetats i länen och som nu på regeringens uppdrag bearbetas och sammanställs av SIND. Jag ser dock ett särskilt behov av samordning med tanke på att flera län berörs. Jag har därför för avsikt att senare, när SIND resp. STU har redovisat sina förslag till uppläggning av arbetet, föreslå regeringen att uppdrag lämnas till SIND att svara för viss samordning av insatserna på central myndighetsnivå och de insatser som görs av berörda länsstyrelser och regionala utvecklingsfonder. Jag räknar med att STU skall medverka inom sitt ansvarsområde.

I uppdraget till SIND bör också ingå att tillkalla en rådgivande Bergslagsdelegation med representanter för regionala och centrala myndigheter, näringsliv, fackliga organisationer och forskningsorgan. Jag vill betona att delegationen bör inrikta sin verksamhet på långsiktiga frågor som kan ge Bergslagen en bättre näringsstruktur. Syftet bör därvid vara att fortlöpande pröva förslag och idéer som aktualiseras i arbetet med bergslagsfrågorna. Förslag kan därvid prövas inom ramen för såväl verkets ordinarie verksamhet som dess roll vad gäller särskilda insatser i Bergslagen. Genom delegationen skapas också förutsättningar för en god information om de aktiviteter som kommer att bedrivas i Bergslagen.

8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som beviljats vissa företag inom specialstålindustrin i enlighet med vad jag har anfört (avsnitt 7.1, 7.2 och 7.3),
2. till *Särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 milj. kr.,

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i övrigt anfört om

3. statlig medverkan till en ny struktur inom den del av specialstålindustrin som är inriktad på rostfritt stål (avsnitt 7.1),
4. statlig medverkan till en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta (avsnitt 7.2),

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och de ändamål som föredraganden har hemställt om. Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

Bilaga 1

Vissa statliga lån och garantier för lån till specialstålindustrin

Kapitalskuld per 1983-12-31 (milj. kr.)

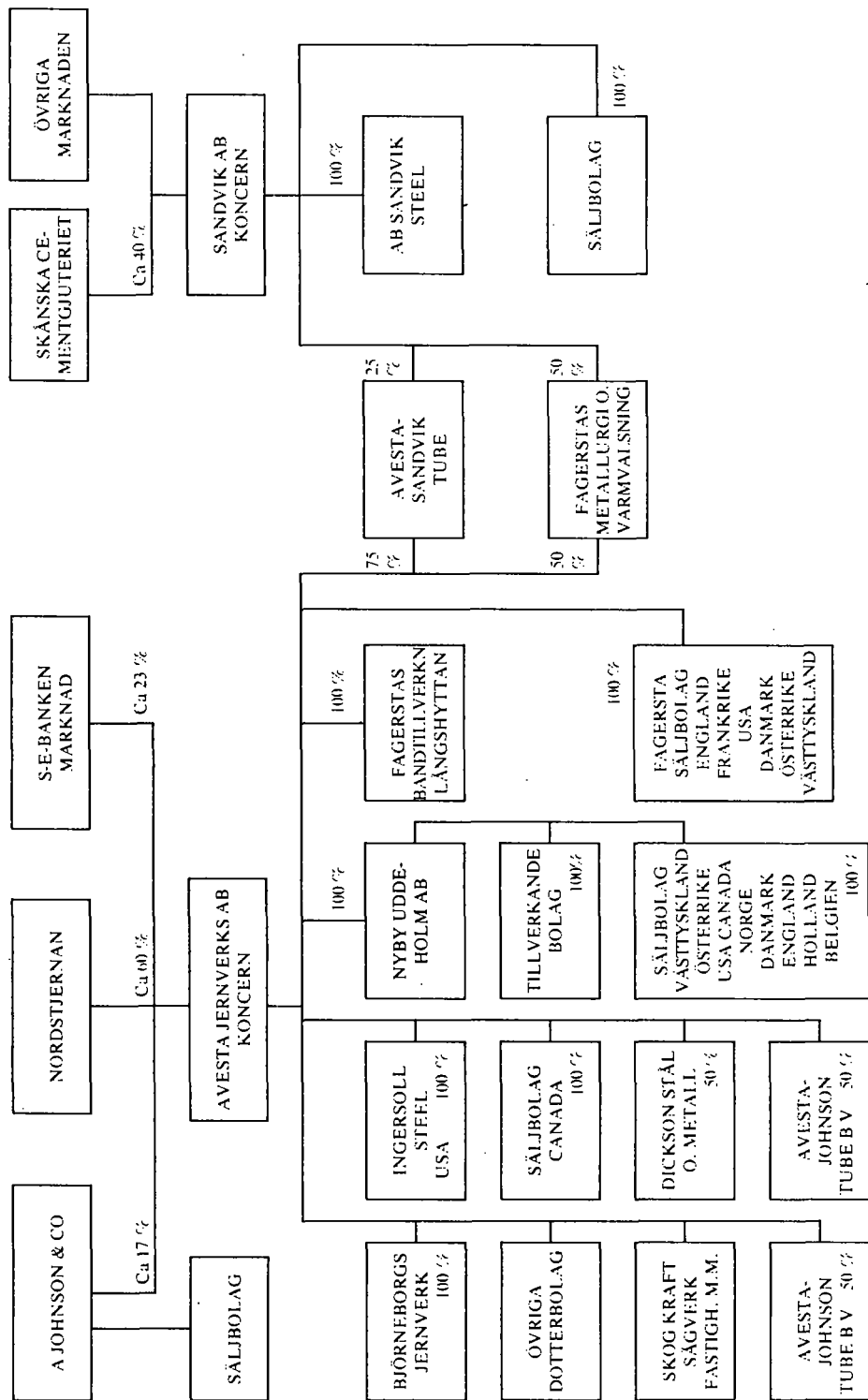
	Lån	Garanti för lån	Villkorslån (inkl. kapita- liserad ränta)	Statliga lån och garantier för lån totalt ¹
Avesta Jernverks AB	109,8	60,8	—	170,6
Björneborgs Jernverks AB	58,3	19,2	73,9	151,4
AB Bofors-Kilsta	141,5	—	161,9	303,4
Fagersta AB	161,5	—	—	161,5
Nyby Uddeholm AB	278,8	121,3	668,1	1 068,2
Sandvik AB	67,5	—	—	67,5
Summa	817,4	201,3	903,9	1 922,6

¹ Avser ovan specificerade lån. Även andra typer av lån kan förekomma.

Ny struktur inom svensk specialstålindustri

Bilaga 2

NY STRUKTUR INOM SVENSK SPECIALSTÅLINDUSTRI

Källa: Nordstjernan AB

Avtal mellan staten och Uddeholms AB och Nyby Uddeholm AB

Inledning

Nyby Uddeholm AB bildades den 1 januari 1979 genom att Uddeholms AB, nedan kallat Uddeholm, överlät tillgångarna hänförliga till sin rostfria tillverkning till Gränges Nyby AB (numera Nyby Uddeholm AB), nedan kallat Nyby Uddeholm. Samtidigt övertog Uddeholm 90,1 % av aktierna i Nyby Uddeholm. Uddeholm äger sedan den 20 januari 1983 samtliga aktier i Nyby Uddeholm.

Nyby Uddeholm bildades under betydande statlig finansiell medverkan i form av lån och lånegarantier. Dessutom har bolaget vid flera tillfällen beviljats lokaliseringsstöd.

Per 1983-12-31 beräknas de statliga lånen och lånegarantierna i Nyby Uddeholm uppgå till nedan angivna belopp:

	Kapital	Upplupen ränta	Dröjsmålsränta
Investeringslån (strukturdelegationen)	153 600 000	2 720 000	261 569
Lokaliseringslån	125 252 125	6 460 212	232 939
Lån med statliga garantier	121 250 000	3 618 438	—
Villkorlån 1 ¹	254 255 261	32 901 337	—
Villkorlån 2 ²	346 337 291	34 633 729	—
Summa	1 000 694 677	80 333 716	494 508

¹ beviljat av strukturdelegationen.

² beviljat av regeringen.

Resultatutvecklingen för Nyby Uddeholm har blivit sämre än vad som förutsågs i de planer som låg till grund för bildandet av bolaget. De redovisade ackumulerade förlusterna för åren 1979–1982 uppgår till ca 550 milj. kr.

Åtgärder i syfte att vända den negativa utvecklingen har genomförts. Åtgärderna har dock visat sig otillräckliga.

Som en följd av de gångna årens förluster har aktiekapitalet i Nyby Uddeholm gått förlorat och bolaget har kommit i en situation, då likvidationsplikt kan befaras inträda.

Mot bakgrund av den föreliggande ekonomiska ställningen hos Nyby Uddeholm har Uddeholm vänt sig till staten med begäran att staten skall medverka i en finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm.

Vidare har mellan ägarna till svensk rostfri specialstålindustri förts förhandlingar om en heltäckande strukturlösning för den nämnda närings-

grenen. Dessa förhandlingar har i januari 1984 föranlett en principöverenskommelse med följande huvudsakliga innebörd.

Den rostfria industrin grupperas i två moderbolag, Avesta Jernverks Aktiebolag, nedan kallat Avesta, och Sandvik Aktiebolag, nedan kallat Sandvik. Avesta förvärvar samtliga aktier i Nyby Uddeholm och den av Fagersta Aktiebolag, nedan kallat Fagersta, bedrivna rostfria verksamheten. Vidare kommer Avesta och Sandvik att gemensamt äga ett bolag för rostfria svetsade rör, Avesta till 75 % och Sandvik till 25 %, samt ett bolag för metallurgi och varmvalsning i Fagersta, vilket bolag ägs till 50 % av vardera Avesta och Sandvik.

I Avesta kommer enligt principöverenskommelsen följande enheter att ingå: Björneborgs Jernverks Aktiebolag och övriga dotterbolag till Avesta inkl. skogs- och krafttillgångar, Ingersoll Steel, USA, A Johnson & Co HAB:s säljbolag i Kanada samt dess hälftenpart i Dickson Stål och Metall Aktiebolag, Nyby Uddeholmskoncernen, inkl. dess säljbolag i nio länder samt Fagerstas bandtillverkning i Långshyttan och säljorganisation för rostfritt stål i sex länder.

Betalningen från Avesta till Uddeholm för övertagna tillgångar avses ske i form av konvertibla skuldebrev om totalt belopp motsvarande Nyby Uddeholms egna kapital per 1983-12-31 beräknat på visst sätt jämte 230 milj. kr., vilka skall löpa utan ränta åren 1984–1986, vara amorteringsfria åren 1984–1988 samt medföra rätt för Uddeholm till konvertering den 1 januari–31 augusti 1989. Avesta har å sin sida rätt att begära konvertering under vissa förutsättningar med högst 40 milj. kr. under tiden den 1 september–30 november 1989. Syftet med denna betalningsform är att tillgodose att Uddeholm förblir betydande intressent i den rostfria stålindustrin. I den mån konvertering ej sker skall amortering ske i fem lika stora rater den 31 december vart och ett av åren 1989–1993. Principöverenskommelsen förutsätter att Nyby Uddeholm rekonstrueras med bl. a. statlig medverkan samt att vissa statliga fordringar i övrigt avseende berörda företag sätts ned.

Mot bakgrund av det angivna har efter förhandlingar staten och Uddeholm/Nyby Uddeholm – under förutsättning att den ovan beskrivna principöverenskommelsen kommer till utförande – enats om principerna resp. förutsättningarna för en rekonstruktion av Nyby Uddeholm samt resp. parts insats i rekonstruktionen. I fråga om förutsatt nedsättning av statliga fordringar i övrigt har staten och Avesta m. fl. parter träffat ett separat avtal.

1. Finansiell rekonstruktion

Staten förbinder sig, efter till regeringen ingiven ansökan därom, att efterge hos Nyby Uddeholm skuldförda statliga lån på sammanlagt 230 milj. kr. (inkl. upplupen ränta vid den tidpunkt, då eftergift resp. infriande

sker – jämför dock beträffande räntan tredje stycket nedan). Statens eftergift skall ske som framgår av *bilaga 1* till detta avtal. Statens nämnda förbindelse förutsätter

att Nyby Uddeholm av Uddeholm oåterkalleligt tillförs nytt eget kapital om 175 milj. kr.

att Gränges Aktiebolag, som tidigare varit aktieägare i Nyby Uddeholm, oåterkalleligt konverterar fordran om 55 milj. kr. till nytt eget kapital i Nyby Uddeholm.

Uddeholm förbinder sig att i samband med detta avtals undertecknande teckna borgen begränsad till 50 milj. kr. för resterande statliga lån och länegarantier hos Nyby Uddeholm att gälla intill dess att nya sedvanliga säkerheter ställts för dessa statliga lån och garantier sedan den inledningsvis nämnda ägarförändringen genomförts, dock skall denna borgen gälla längst två år.

Parterna är ense om att statens eftergifter sker per den tidpunkt, då nytt eget kapital tillförts enligt ovan. Erläggs vid betalning enligt någon av nyssnämnda *att*-satser även ränta å betalt belopp, alternativt, uttas ej ränta å Nyby Uddeholm tillgodofört belopp enligt nämnda *att*-satser, i båda fallen löpande å tid efter 1983-12-31, kan staten förordna, att ränta till högst motsvarande belopp ej skall utgå för tid efter 1983-12-31 å lån staten sålunda efterger.

Den i denna punkt angivna finansiella rekonstruktionen skall vara genomförd senast 1984-06-30.

I fråga om villkorsslånen har parterna överenskommit att Uddeholm – med vissa förändringar i återbetalningsvillkoren m. m. – skall träda i Nyby Uddeholms ställe. Parterna har härvid noterat, att Nyby Uddeholm uppburit dessa lån såsom dotterbolag till Uddeholm och härvid skattemässigt intäktsfört dessa samt att Uddeholm övertar det på grundval av dessa lån dotterbolaget Nyby Uddeholm åvilande betalningsansvaret med vissa förändringar i återbetalningsvillkoren. Skulle Uddeholms övertagande av ansvaret för villkorsslånen föranleda att betalningar som Uddeholm erlägger till staten enligt vad som anges i det följande behandlas på annat sätt från skattesynpunkt än vad som skulle ha skett om Nyby Uddeholm behållit ansvaret och fullgjort betalningarna, skall härav betingade förändringar i villkoren vidtas. De överenskomna villkoren upptas i det följande.

2. Övertagande och återbetalning av villkorslån m. m.

Uddeholm träder i Nyby Uddeholms ställe – med vissa förändringar i återbetalningsvillkoren, villkoren avseende utdelningsbegränsningar och avyttring av tillgångar m. m. – vad avser ansvaret för villkorsslånen. Detta sker per 1983-12-31.

Sedan Uddeholm i enlighet med vad som sagts trätt i Nyby Uddeholms ställe skall Uddeholm till staten inbetala:

a) ett belopp motsvarande hela beloppet av den från Avesta för vart och ett av åren 1987–1993 från Avesta lämnade räntan på de konvertibla skuldebrev i Avesta, som lämnats som betalning för de aktier i Nyby Uddeholm som Uddeholm har omedelbart efter den ovan angivna kapitalökningen, allt i den mån Uddeholm har kvar skuldebrev när räntan är tillgänglig för lyftning,

b) ett belopp motsvarande hela beloppet av den från Avesta lämnade räntan för vart och ett av åren 1987 och 1988 på de konvertibla skuldebrev i Avesta, som lämnats som betalning för de aktier som Gränges tecknar vid den nämnda kapitalökningen och betalar genom kvittning mot fordringar på 55 milj. kr.,

c) ett belopp motsvarande hela beloppet av från Avesta lämnade utdelningar för vart och ett av räkenskapsåren 1989–1993, vilka belöper på sådana aktier i Avesta som Uddeholm erhåller efter eventuell konvertering av under a) ovan nämnda skuldebrev, allt i den mån Uddeholm har kvar aktierna, när utdelningen blir tillgänglig för lyftning,

d) ett belopp motsvarande hälften av de amorteringar Uddeholm erhåller på under a) ovan nämnda skuldebrev,

e) ett belopp motsvarande av Uddeholm erhållna likvider vid överlåtelser av under a) resp. c) ovan nämnda skuldebrev eller aktier, vilka sker under åren 1984–1993,

f) ett belopp motsvarande hela beloppet av Gränges gjorda realisationsvinster vid sådana överlåtelser av under b) ovan angivna konvertibla skuldebrev, vilka sker åren 1984–1988,

g) ett belopp motsvarande hälften av marknadsvärdet 1993-12-31 på de aktier i Avesta som Uddeholm då innehar efter eventuell konvertering av under a) ovan nämnda skuldebrev, dock skall betalningarna högst uppgå till belopp motsvarande vad som återstår av kapitalbelopp och ränta på villkorsslånen efter betalningar enligt a)–f) ovan.

Med marknadsvärdet avses det värde aktie betingar vid försäljning till tredje part på öppna marknaden den 31 december 1993. Om detta ej är ett rättvisande marknadsvärde skall hänsyn tas till det genomsnittliga marknadsvärdet under en skälig tidsperiod före den 31 december 1993, dock längst sex månader. Kan staten och Uddeholm inte enas om marknadsvärdet skall frågan avgöras genom skiljemän enligt p. 6 i detta avtal.

Belopp som avses ovan skall inbetalas till staten, såvitt gäller belopp svarande mot utdelningar, räntor och amorteringar senast 15 dagar efter det att beloppet blivit tillgängligt för lyftning samt belopp svarande mot likvider senast inom 30 dagar efter det att bindande avtal träffats om överlåtelse. Belopp som avses vid g) skall betalas senast inom 30 dagar efter det att överenskommelse om marknadsvärdet eller utslag av skiljemän föreligger.

Skulle det nominella beloppet av ovan under a) nämnda konvertibla skuldebrev komma att understiga 205 milj. kr. skall Uddeholm till staten som ytterligare återbetalning av villkorsslånet betala ett belopp motsvaran-

de hälften av skillnaden mellan 205 milj. kr. och skuldebrevens nominella belopp. Beloppet skall erläggas i fem lika stora rater den 31 december vart och ett av åren 1989–1993. På utestående belopp skall utgå ränta fr. o. m. ingången av år 1987. Räntesatsen skall motsvara den dubbla räntesatsen för ifrågavarande konvertibla skuldebrev. Räntan skall erläggas den 31 december varje år under vart och ett av åren 1987–1993.

Skulle det nominella beloppet av ovan under b) nämnda skuldebrev understiga 55 milj. kr. skall Uddeholm till staten den 31 december vart och ett av åren 1987 och 1988 som ytterligare återbetalning av villkorslånet inbetala ett belopp motsvarande en ränta för dessa år på mellanskillnaden efter samma räntesats som gäller för ifrågavarande konvertibla skuldebrev. I sådant fall skall Uddeholm därjämte till staten inbetala ett belopp som beträffande nämnda mellanskillnad skulle ha motsvarat differensen mellan marknadsvärdet 1988-12-31 och det nominella beloppet, om nämnda mellanskillnad utgjort konvertibla skuldebrev enligt ovan. Vad som sagts ovan om fastställande av marknadsvärde och betalningstidpunkt skall därvid äga motsvarande tillämpning.

Betalningar enligt ovan skall i första hand avräknas från kapitalbeloppet av villkorslån 1 och i andra hand från kapitalbeloppet av villkorslån 2 och i tredje hand från räntor å dessa lån.

Sedan betalningar och avräkning gjorts enligt ovan är villkorslånen jämte ränta härå att anse som fullt betalda.

Vid tillämpningen av detta avtal skall, om Uddeholm eller Gränges också har andra aktier eller konvertibla skuldebrev i Avesta än som avses under a)–c) ovan, överlåtelse i första hand avses omfatta sådana andra aktier eller skuldebrev.

Skulle villkoren för ovan angivna konvertibla skuldebrev förändras, skall härav betingade ändringar göras i återbetalningsvillkoren för villkorslånen. Skulle enighet inte nås i detta hänseende skall frågan avgöras av skiljemän enligt p. 6 i detta avtal.

Såsom utdelning enligt detta avtal avses inte bara av bolagsstämman beslutad vinstutdelning utan också andra utbetalningar av medel från Avesta till aktieägare såsom utbetalning vid nedsättning av aktiekapital eller reservfond eller utbetalning vid utskiftning.

Överlåter Uddeholm eller Gränges aktier eller konvertibla skuldebrev som avses enligt detta avtal till varandra eller till någon närstående och sker detta på villkor, som ej är marknadsmässiga, skall villkoren jämkas till att motsvara sådana villkor.

Övriga villkor avseende de lån, beträffande vilka Uddeholm trätt i Nyby Uddeholms ställe och vilka gäller inskränkningar i rätten för bolagen att lämna utdelningar, lån, koncernbidrag eller rätt att avyttra egendom ävensom skyldigheten att ställa säkerhet liksom statens rätt till styrelserpresentation m. m., skall upphöra att gälla.

I samband med att Uddeholm träder i Nyby Uddeholms ställe i fråga om

villkorslån, skall Uddeholm avstå från resterande del, 150 milj. kr. av sin fordran på staten avseende det år 1977 till Uddeholm lämnade villkorslånet. I samband härmed upphör alla med detta villkorslån förknippade villkor att gälla mellan parterna.

3. Medverkan i tillskapandet av nya verksamheter

Uddeholm har tillsammans med övriga företag bakom den inledningsvis nämnda principöverenskommelsen överenskommit att bilda ett särskilt bolag med uppgift att medverka till skapandet av nya verksamheter i av strukturförändringarna berörda regioner, i första hand på berörda bruksorter.

Staten och berörda bolag har träffat särskild överenskommelse beträffande vissa frågor i anslutning till detta.

4. Insyn m. m.

Staten skall ha rätt att på begäran genom auktoriserad revisor ta del av Uddeholms underlag för betalningar enligt detta avtal och i övrigt de handlingar och annat material hos Uddeholm som behövs för tillgodosende av statens rätt enligt detta avtal. Uddeholm förbinder sig i detta hänseende tillse, att underlag för bedömning av de betalningar som avser av Gränges erhållna konvertibla skuldebrev finns att tillgå.

5. Skuldförbindelse

Sedan regeringen i enlighet med p. 7 i detta avtal godkänt avtalet skall särskild skuldförbindelse utfärdas beträffande av Uddeholm övertagna villkorslån. Skuldförbindelsen skall ha den utformning som framgår av *bilaga 2* till detta avtal.

6. Tvist

Tvist rörande detta avtal, dess innehåll, tillkomst, giltighet eller tillämpning, så ock annan tvist härflytande ur rättsförhållandet mellan parterna på grund av detta avtal får inte hänskjutas till domstol utan skall avgöras genom skiljedom enligt lag.

7. Godkännande

Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutligt godkänna detta avtal.

Stockholm den 15 mars 1984

För staten
Uddeholms Aktiebolag
Nyby Uddeholm Aktiebolag

Bilaga 1 till avtalet mellan staten och Uddeholm/Nyby Uddeholm

Statens eftergift skall ske i följande ordning:

	Kronor
Investeringslån (strukturdelegationen)	
SD 3/78 IL	13 600 000
SD 5/79 IL	140 000 000
Lokaliseringslån (AMS)	
Munkfors (L 74/79)	2 335 000
Storfors (L 107/82)	5 800 000
Degerfors (L 869/76)	34 732 800
Torshälla (L 659/75)	12 177 400
Degerfors (L 837/76)	18 665 600
Degerfors (L 466/79) del av	2 689 200
Summa	230 000 000

*Bilaga 2 till avtalet mellan staten och Uddeholm/Nyby Uddeholm***Skuldförbindelse**

Uddeholms AB träder härmed i Nyby Uddeholm AB:s ställe såvitt avser av regeringen och av delegationen för strukturfrågor inom vissa branscher beviljade lån med villkorlig återbetalningsskyldighet jämte upplupen ränta. Inträdandet sker per 1983-12-31, vid vilken tidpunkt lånen jämte upplupen ränta uppgår till sammanlagt 668 127 619 kr.

Efter det att Uddeholms AB trätt i stället för Nyby Uddeholm AB i fråga om nämnda lån och räntor skall för lånen och räntorna gälla de villkor som angivits i det mellan staten å ena sidan och Uddeholms AB och Nyby Uddeholm AB å den andra sidan den 15 mars 1984 träffade avtalet om rekonstruktion av sistnämnda bolag, m. m.

Bryter Uddeholms AB mot villkoren i avtalet äger staten till omedelbar betalning säga upp utestående belopp jämte räntor. Vad nu sagts gäller dock inte i fråga om avtalsbrott som har ringa betydelse för staten och rättelse sker inom en månad efter det att förhållandet påtalats.

Stockholm den 15 mars 1984

Uddeholms AB

Avtal mellan staten och Avesta Jernverks AB, Nordstjernan AB och A Johnson & Co HAB

Inledning

Sedan det mellan ägarna till svensk rostfri specialstålindustri förts förhandlingar om en heltäckande strukturlösning för den nämnda näringsgrenen har i januari 1984 en principöverenskommelse träffats med följande huvudsakliga innebörd.

Den rostfria industrin grupperas i två moderbolag, Avesta Jernverks Aktiebolag, nedan kallat Avesta, och Sandvik Aktiebolag, nedan kallat Sandvik. Avesta förvärvar Uddeholms Aktiebolags aktier i Nyby Uddeholm Aktiebolag, nedan kallat Uddeholm resp. Nyby Uddeholm, och den av Fagersta Aktiebolag, nedan kallat Fagersta, bedrivna rostfria verksamheten. Vidare kommer Avesta och Sandvik att gemensamt äga ett bolag för svetsade rör, Avesta till 75% och Sandvik till 25%, samt ett bolag för metallurgi och varmvalsning i Fagersta, vilket bolag ägs till 50% av vardera Avesta och Sandvik. Tillverkningen av rostfria sömlösa rör koncentreras till Sandvik.

I Avesta kommer enligt principöverenskommelsen följande enheter att ingå: Björneborgs Jernverks Aktiebolag och övriga dotterbolag till Avesta inkl. skogs- och krafttillgångar, Ingersoll Steel, USA, A Johnson & Co HAB:s, nedan kallat Johnson, säljbolag i Kanada samt dess hälftenpart i Dickson Stål och Metall AB, Nyby Uddeholmskoncernen inkl. dess säljbolag i nio länder samt Fagerstas bandtillverkning i Långshyttan och säljorganisation för rostfritt stål i sex länder.

Betalningen från Avesta för övertagna tillgångar avses ske i form av konvertibla skuldebrev.

Principöverenskommelsen förutsätter att Nyby Uddeholm rekonstrueras med bl. a. statlig medverkan samt att vissa statliga fordringar i övrigt avseende berörda företag sätts ned.

Mot bakgrund av det angivna har – under förutsättning att den inledningsvis nämnda principöverenskommelsen kommer till utförande – staten å ena sidan samt Avesta, Nordstjernan Aktiebolag, nedan kallat Nordstjernan, och Johnson å den andra sidan enats om nedan angivna villkor för en nedsättning av vissa statliga fordringar, m. m. I fråga om den förutsatta rekonstruktionen av Nyby Uddeholm har staten och Uddeholm/Nyby Uddeholm träffat ett separat avtal.

1. Nedsättning av statliga fordringar, m. m.

I syfte att möjliggöra de nedskrivningar av anläggningstillgångar som behövs inom de nya företagsgrupperingarna inom den rostfria verksamheten till följd av den förutsatta omstruktureringen förbinder sig staten, efter till regeringen angiven ansökan därom, att med verkan fr. o. m. den 1 januari 1984 efterge statliga lån på sammanlagt 220 milj. kr. (inkl. upplupen obetald ränta per den 31 december 1983), vilka lån lämnats bolag inom Avestakoncernen eller avses bli överförda till sådant bolag vid fullföljandet av den inledningsvis nämnda principöverenskommelsen, dock att 70 milj. kr. skall avse det tillämnade bolaget för metallurgi och varmvalsning i Fagersta.

Som ett villkor för statens angivna förbindelse gäller att Avesta genomför en till allmänheten riktad nyemission, för vilken Skandinaviska Enskilda Banken ställer garanti att Avesta tillförs minst 300 milj. kr. i nytt bundet eget kapital.

För statliga lån som inte efterges skall ställas sedvanliga säkerheter.

2. Ägarförhållanden

Nordstjernen förbinder sig att behålla en majoritet av såväl aktierna som röstetalet i Avesta åtminstone t. o. m. den 31 december 1993. Skulle denna förbindelse omöjliggöras till följd av konvertering av i inledningen omnämnda konvertibla skuldebrev förbinder sig vardera av Nordstjernen och Johnson att behålla en aktiepost som tillsammans bildar en majoritet av såväl aktierna som röstetalet i Avesta t. o. m. nämnda tidpunkt.

De i föregående stycke gjorda åtagandena har skett mot bakgrund av statens krav, att den svenska rostfria stålindustrin skall ha klart definierad ägare. Mot denna bakgrund åtar sig Avesta, å sin sida, att tillse, att Avestakoncernens rostfria stålrelse eller del därav inte avyttras före den angivna tidpunkten i sådan utsträckning, att i första stycket nämnda åtaganden ej längre tillgodoser statens krav eller på sådant sätt, att det äventyrar Avestas förbindelser enligt p. 3 i detta avtal. Avyttringar av mera väsentliga tillgångar inom Avestakoncernens rostfria verksamhet skall ske i samråd med staten; dock att avyttringar av tillgångar, som blivit obehövliga till följd av den förutsatta omstruktureringen, inte omfattas av detta samrådsförfarande.

Nordstjernen och i förekommande fall Nordstjernen och Johnson tillsammans förbinder sig att under samma tid finansiellt ta ett för dotterbolag sedvanligt ansvar för Avesta.

3. Strukturförändringar

Avesta förbinder sig att svara för att företagsekonomiskt motiverade strukturförändringar inom koncernens rostfria verksamhet genomförs i snabbast möjliga takt samt att i övrigt verka för sådana strukturförändringar inom den rostfria stålindustrin.

4. Medverkan i tillskapandet av nya verksamheter

Avesta har tillsammans med övriga företag bakom den inledningsvis nämnda principöverenskommelsen överenskommit att bilda ett särskilt bolag med uppgift att medverka till skapandet av nya verksamheter i av strukturförändringarna berörda regioner, i första hand på berörda bruksorter. Bolaget skall drivas efter kommersiella principer.

Staten och berörda bolag har träffat särskild överenskommelse beträffande vissa frågor i anslutning till detta.

5. Verkan av att detta avtal bryts

Skulle Avesta eller Nordstjernan bryta mot detta avtal äger staten rätt till omedelbar betalning från den part som bryter avtalet med ett belopp motsvarande eftergivna lån enligt detta avtal. Skulle Nordstjernans och Johnsons förbindelse enligt p. 2 i detta avtal att äga aktier i Avesta i viss sammanlagd omfattning inte fullföljas, äger staten samma rätt som nyss sagts till betalning. Betalning åvilar i sådant fall nämnda företag solidariskt, dock att staten från Nordstjernan endast äger rätt till betalning med 78% och från Johnson med 22% av det eftergivna beloppet.

Skulle avtalsbrottet vara av ringa betydelse för staten skall vad ovan sagts inte gälla om rättelse vidtas inom en månad efter det att avtalsbrottet påtalats.

6. Tvist

Tvist rörande detta avtal, dess innehåll, tillkomst, giltighet eller tillämpning, så ock annan tvist härflytande ur rättsförhållandet mellan parterna på grund av detta avtal får inte hänskjutas till domstol utan skall avgöras genom skiljedom enligt lag.

7. Godkännande

Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutligt godkänna detta avtal.

Stockholm den 15 mars 1984

Staten
Avesta Jernverks Aktiebolag
Nordstjernan Aktiebolag
A Johnson & Co HAB

*Bilaga 5***Avtal mellan staten, Avesta Jernverks AB, Fagersta AB, Sandvik AB och Uddeholms AB**

Mellan ägarna till svensk rostfri specialstålindustri har i januari 1984 träffats en principöverenskommelse om en heltäckande strukturlösning för denna näringsgren. Principöverenskommelsen innebär väsentliga ägarförändringar inom industrigrenen i fråga och förutsätter vissa statliga låneeffertgifter. I sistnämnda hänseende har staten och Uddeholms AB/Nyby Uddeholm AB resp. staten och Avesta Jernverks AB m. fl. träffat särskilda avtal.

I sammanhanget har undertecknade bolag överenskommit att senast 1984-06-30 bilda ett särskilt bolag med uppgift att medverka till skapandet av nya verksamheter i av strukturförändringarna berörda regioner, i första hand på berörda bruksorter. Bolaget skall drivas efter kommersiella principer.

Avesta Jernverks AB förbinder sig härmed gentemot staten att till ett sådant bolag tillskjuta 35 milj. kr. såsom bundet eget kapital, varav 14 milj. kr. vid bildandet, 14 milj. kr. senast 1986-06-30 samt resterande belopp senast under åren t. o. m. 1988.

Sandvik AB förbinder sig å sin sida att på motsvarande sätt tillskjuta 15 milj. kr., varav 6 milj. kr. vid bildandet, 6 milj. kr. senast 1986-06-30 samt resterande belopp senast under åren t. o. m. 1988.

Fagersta AB och Uddeholms AB förbinder sig å sin sida att på motsvarande sätt tillskjuta vardera 25 milj. kr., varav 10 milj. kr. vardera vid bildandet, 10 milj. kr. vardera senast 1986-06-30 samt resterande belopp senast under åren t. o. m. 1988.

Staten och undertecknade bolag är dock överens om att förhandlingar skall upptas om förändringar beträffande utbetalningstakt och inriktning, om detta visar sig motiverat med hänsyn till föreliggande behov.

Till säkerställande av undertecknade bolags ovan angivna förbindelser utfäster sig vart och ett av bolagen att, om förbindelsen inte skulle fullföljas, till staten inbetala ett belopp som svarar mot skillnaden mellan vad resp. bolag förbundit sig att tillskjuta – dvs. Avesta Jernverks AB 35 milj. kr., Sandvik AB 15 milj. kr., Fagersta AB 25 milj. kr. och Uddeholms AB 25 milj. kr. – och vad som tillskjutits av resp. bolag. Sådan betalning skall göras senast 1989-01-15.

Detta avtal har upprättats i fem originalexemplar, varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den 15 mars 1984

Staten
Avesta Jernverks AB
Fagersta AB
Sandvik AB
Uddeholms AB

Avtal mellan staten och AB Bofors och AB Bofors-Kilsta

AB Bofors-Kilsta, nedan kallat Bofors-Kilsta, som är ett helägt dotterbolag till AB Bofors, nedan kallat Bofors, påbörjade sin verksamhet den 1 januari 1980 varvid den av Bofors i Kilsta bedrivna tillverkningen av sänksmidda och precisionssmidda produkter överfördes till Bofors-Kilsta. Verksamheten påbörjades med betydande finansiell medverkan från staten.

Per den 31 december 1983 utgjordes de statliga engagemangen av följande poster:

Lokaliseringslån	74 milj. kr.
Strukturlån	67 "
Lån med villkorlig återbetalningsskyldighet inkl. upplupna obetalda räntor	162 "

De prognoser beträffande resultatutvecklingen i Bofors-Kilsta som uppgjordes vid verksamhetsstarten har inte kunnat infrias och de ackumulerade förlusterna för åren 1980–1983 är avsevärda.

Mot denna bakgrund har ett förslag aktualiserats som innebär att Bofors-Kilsta rekonstrueras finansiellt och att bolaget därefter kommer att utgöra kärnan i en verksamhet för tillverkning av komponenter för fordonsindustrin. Avsikten är därvid att ett konsortium under ledning av Carnegie Föndkommission AB i enlighet med ett konsortialavtal den 15 mars 1984 skall genom nyemission tillföra 75 milj. kr. i nytt eget kapital till Bofors-Kilsta. Ett genomförande av nämnda förslag förutsätter eftergifter av vissa statliga lån.

Mot denna bakgrund har staten å ena sidan samt Bofors och Bofors-Kilsta denna dag – under förutsättning av nämnda förslags genomförande – träffat följande avtal.

1. Eftergift av statliga lån, m. m.

Staten förbinder sig att efter särskild framställning efterge sin fordran till ett belopp av 35 milj. kr. på grund av ovan nämnda strukturlån jämte upplupen ränta på det eftergivna beloppet fr. o. m. den 1 januari 1984.

Vidare skall ansvaret för ovan angivna villkorslån jämte upplupna obetalda räntor på detta lån övertas av Bofors. Efter övertagandet skall Bofors

till staten betala 75,5 milj. kr. Betalningen skall ske i lika stora rater den 30 juni vart och ett av åren 1984—1988. På utestående belopp skall utgå ränta fr. o. m. den 1 januari 1984 efter den räntesats som med 4,25 procentenheter överstiger vid varje tidpunkt gällande diskonto. Räntan skall erläggas samtidigt med avbetalning. Sedan betalning skett enligt detta stycke är villkorslånet slutligt reglerat.

Parterna har beträffande villkorslånet noterat, att Bofors-Kilsta uppburit detta lån såsom ett dotterbolag till Bofors och härvid skattemässigt intäktsfört detsamma samt att Bofors övertar det på grundval av dessa lån dotterbolaget Bofors-Kilsta åvilande betalningsansvaret med vissa förändringar i återbetalningsvillkoren. Skulle Bofors övertagande av ansvaret för villkorslånet föranleda att betalningar som Bofors erlägger till staten enligt ovan behandlas på annat sätt från skattesynpunkt än vad som skulle ha skett om Bofors-Kilsta behållit ansvaret och fullgjort betalningarna, skall härav betingade förändringar i villkoren vidtas.

Som en förutsättning för ovan angivna lånenedsättningar gäller att återstående belopp av lokaliseringslån och strukturlån i sin helhet jämte upplupen obetald ränta t. o. m. 1983-12-31 återbetalas senast 1984-03-28. För tiden efter 1983-12-31 skall ränta ej utgå på detta belopp.

Som en förutsättning gäller vidare att Bofors-Kilsta senast 1984-08-30 dels genom den inledningsvis nämnda nyemissionen kontant tillförs ett nytt bundet eget kapital om minst 75 milj. kr., dels tillgodoförs ett belopp motsvarande marknadsmässig ränta på nämnda belopp fr. o. m. den 1 januari 1984 t. o. m. den dag tillskottet lämnas till Bofors-Kilsta.

2. Särskilda insatser från Bofors

Bofors förbinder sig att senast den 30 juni 1984 upprätta en särskild självständig stiftelse som skall ha till föremål för sin verksamhet att stödja tillkomsten av nya företag eller nytillkommande eller utvidgad verksamhet inom redan etablerade företag, allt inom Karlskogaregionen, i första hand utanför Boforskoncernen. Stiftelsens medel får inte användas för ändamål som kan finansieras på den allmänna kapitalmarknaden till normala marknadsmässiga villkor.

Stiftelsen skall förvaltas av en styrelse på åtta ledamöter. Av ledamöterna skall en utses av länsstyrelsen i Örebro län, en ledamot av länsstyrelsen i Värmlands län, en ledamot av utvecklingsfonden i Örebro län, en ledamot av utvecklingsfonden i Värmlands län, en ledamot av Karlskoga kommun, en ledamot av Bofors, samt två ledamöter av de fackliga organisationerna vid Bofors. Den ledamot som utses av länsstyrelsen i Örebro län skall vara ordförande i stiftelsen och den ledamot som utses av länsstyrelsen i Värmlands län skall vara vice ordförande. Ordföranden har utslagsröst vid lika röstetal.

Stiftelsen skall ej vara undantagen från tillsyn enligt lagen (1929: 116) om tillsyn över stiftelser.

Bofors förbinder sig att i samband med stiftelsebildningen lämna stiftelsen ett tillskott på minst 25 milj. kr. Tillskottet får göras genom att Bofors lämnar stiftelsen en ovillkorlig och oåterkallelig utfästelse att på rekvisition av stiftelsen intill ett belopp av minst 25 milj. kr. tillhandahålla stiftelsen medel allteftersom medlen enligt stiftelsens bedömning behövs för stiftelsens verksamhet. Sker Bofors tillskott på detta sätt skall stiftelsen ha rätt till ränta motsvarande inlåningsränta på bank på icke ianspråktagen del av utfäst belopp fr. o. m. den 30 juni 1984.

Stiftelsens stadgar skall godkännas av regeringen och ändringar i fastställda stadgar får inte ske utan regeringens medgivande.

3. Verkan av att detta avtal bryts

Skulle Bofors bryta mot någon av sina förpliktelser enligt detta avtal äger staten rätt till omedelbar betalning från Bofors med ett belopp som svarar mot eftergivna statliga lånebelopp enligt detta avtal.

4. Tvist

Tvist rörande detta avtal, dess innehåll, tillkomst, giltighet eller tillämpning, så ock annan tvist härflytande ur rättsförhållandet mellan parterna på grund av detta avtal får inte hänskjutas till domstol utan skall avgöras genom skiljedom enligt lag.

5. Godkännande

Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutligt godkänna detta avtal. Infrias inte nämnda förutsättning skall återbetalning enligt p. 1 fjärde stycket återgå på tidigare gällande villkor.

Detta avtal har upprättats i tre originalexemplar, varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den 15 mars 1984

Staten
AB Bofors
AB Bofors-Kilsta

Innehållsförteckning

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	2
2 Tillverkningen av rostfritt stål	3
3 Utvecklingen inom området rostfritt stål	6
4 Specialstålkommissionen	8
5 Principöverenskommelse om finansiell rekonstruktion av Nyby Uddeholm	9
6 Specialstålföretagens uppgörelse	10
7 Föredragandens överväganden	11
7.1 Statens medverkan i en omstrukturering av sektorn rostfritt stål	11
7.2 Statens medverkan i en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta	15
7.3 Framtida ändringar av villkor för villkorlån	18
7.4 Åtgärder för industriell förnyelse i Bergslagen	18
8 Hemställan	25
9 Beslut	26
Bilaga 1 Vissa statliga lån och garantier för lån till spe- cialstålindustrin	27
Bilaga 2 Ny struktur inom svensk specialstålindustri ..	28
Bilaga 3 Avtal mellan staten och Uddeholms AB och Nyby Uddeholm AB	29
Bilaga 4 Avtal mellan staten och Avesta Jernverks AB, Nordstjernen AB och A Johnson & Co HAB ..	38
Bilaga 5 Avtal mellan staten, Avesta Jernverks AB, Fa- gersta AB, Sandvik AB och Uddeholms AB ..	42
Bilaga 6 Avtal mellan staten och AB Bofors och AB Bo- fors-Kilsta	43